זון אויפגאנג — 5.3
זון אונטערגאנג — 8.4.

די איינציקע אידישע
צייטונג
אין מערב קאנאדע
עטאבלירט אין 1910
דערשיינט
יעדן טאָג

דאס אידישע וואָרט

THE ISRAELITE PRESS

THE GATEWAY OF THE WEST

וועטער:
אמ׳מיסטן קלאר און וואַרם

The Only Jewish Newspaper in Western Canada Established 1910. Published DAILY

Vol. 20, No. 156. Winnipeg, Wed. Aug. 6, 1930. Published daily except Saturday and Sunday. דערשיינט יעדן טאג חוץ שבת און זונטאג מיטוואך יב׳ אב, תר״ץ.

אנטי-אידישע עקסצעסן אין רומעניע ווערן אָפּגעשטעלט

מר. וואלדמאן, סעקרעטאר פון אמעריקען דזשואיש קאמיטע, האט אויסגעפארשט דר׳ לאגע, און ער באשולדיקט די רומענישע רעגירונג פאר די עקסצעסן. — ערשט איצט האט די רעגירונג אנגעהויבן נעמען שטרענגערע מיטלען קעגן די אנטיסעמיטן. — זאגט אז פרעסע באריכטן וועגן די עקסצעסן זיינען א האר ניט איבערגעטריבן געווארן.

ליבעראלן געווינען איין פלאץ פון קאנסערוואטיוון אין קוועבעק

טאראנטא, אווג. 6. — די ליבעראלע פארטרעטערשאפט אין דעם נייעם פארלאמענט אין פארגרעסערט געווארן מיט איין רעפוטאט אויפ׳ן חשבון פון די קאנסערוואטיוון, נאכדעם ווי אן איבערצייגונג אינ׳ם באציר פון באנאוונטשור, קווע־בעק, אז דער ליבעראלער קאנדידאט האט דארט געוואונען, און ניט דער קאנסערואטיווער, ווי די ערשטע ציילונג האט געציינט.

דער צוזאמענשטעל פונ׳ם נייעם פארלאמענט וועט איצט זיין:

קאנסערוואטיוון, 138; ליבעראלן, 87; יונייטער פארמערס, 10; פראגרעסיוון, 2; ליבעראל-פראגרעסיוון, 3; ארבעטער, 3, און אומאפהענגיקע, 2.

—(::)—

פרעזידענט הואוור וועט זוכן הילף פאר גלייטענע פארמערס

וואשינגטאן, אווג. 6. — פרעזידענט הואווער האט נעכטן אנאסירט אז די פעדעראלע רעגירונג וועט אנגעבען אלע מיטלען אריינצוהעלפן דער באפעלקערונג פון די שטחים לאנד וואס זיינען גע־טראפן געווארן פון דער טריקעניש. דער אגריקולטור דעפארטמענט מאכט שוין אן אויספארשונג, און קומענדיקן מאנטאג וועט פארעפנטלאכט ווערן א באריכט וועגן נען דער לאגע אין די יענגנטן וואו די טריקעניש האט אמ׳מייסט געבראכט שא־דען.

לאגע פון אידישער באפעלקערונג אין באַרשא איז שוידערלאך

(ספעציעלע טעלעגראמע צו "דאס אידישע וואָרט" פון "איטא")

זשענעוואא, אווג. 6 (איטא). — די פרעסע באריכטן וועגן די רומענישע אנטי־אידישע עקסצעסן זיינען אויף א האר ניט איבערגעטריבן געווארן אדער פארדרייט געווארן, — האט דא אין אן אינטערווי דערקלערט מר. וואלדמאן, סעקרעטאר פון אמעריקען דזשואיש קאמיטע, וועלכער האט אויסגעפארשט די לאגע.

די עקסצעסן, זאגט מר. וואלדמאן, זיי־נען אן צווייפל אויפגעהעצט און אנגאי־זירט געווארן פון אנטיסעמיטישע אגיטא־טארן. די רעגעט האבן געפונען א פרוכט־באר באדן פאר זייער גיפטיקער פראפא־גאנדע צווישן די פויערס, וועלכע, כאטש זיי זיינען געוויינלאך פריינדלאך גע־שטימט צו זייערע אידישע שכנים, נעפי־נען זיך אבער איצט אין זייער א שווע־רער עקאנאמישער לאגע, און זוכן אויף וועמען אויסצולאדן זייער ביטער הארץ.

"איך בין איבערצייגט", — האט מר. וואלדמאן געזאגט, — "אז־די דאזיקע עקסצעסן, וועלכע שעדיקן ערנסט דעם רו־מענישן פרעסטיזש אין קרעדיטן, וואלטן ניט פאסירט, ווען די רעגירונג וואלט ניט געשטיצט די סטודענטישע אראנזיאצעס און די אזוי גערופענע "פאטריאטישע קאגרעסן". די רעגירונג איז אויך שולדיק אין דעם וואס די האט ניט אונטערדריקט די אומלעגאלע אנטיסעמיטישע פראפא־גאנדע, צוליב פאלשע אויססייטשונגען פון רעכט אויף פרייער פרעסע און פרייע פארזאמלונגען.

דאס אינערן מיניסטעריום, וואס קאנ־טראלירט די פאליציי, און דאס מיניסטע־ריום פון רעליגיע און בילדונג, וועלכע קאנטראלירט די סטודענטן, לערער און גלהים, איז ספעציעל שולדיק אין די פא־סירונגען. עס זעט אבער אויס, פון דער צווייטער זייט, אז דער קעניג פילט זיך שטארק דערשלאגן פון די לעצטע פאסי־רונגען.

"ארדענונג איז איצט איינגעשטעלט גע־וואָרן. די ענערגישע מיטלען וואס זיינען לעצטנס אנגענומען געווארן קעגן די אנ־טיסעמיטן, באווייזן, אז די רעגירונג האט צום סוף באגריפן, אז די צאלרייכע אנטי־אידישע מאניפעסטאציעס אין משך פון לעצטן יאָר, וועלכע זי האט באהויפטעט אז זי באטראכט זיי ווי ספאראדישע, קליי־נע און אומשולדיקע אויסברוכן פון געווי־סע געפילן, פארוואנדלען זיך אין וויי־ט־פארשפריטער אנארכיע".

באַרשא איז אונטערגעצונדן גע־וואָרן פון אנטיסעמיטן

מר. וואלדמאן האט פארגעזעצט:

"באַרשא איז א טראגישער באווייז פון די געפארן פון פראפאגאנדע פון האס צווישן דעם געוויינלאך פריינטלאך גע־שטימטן פויערטום, וועלכעס האט אונטער דער ווירקונג פון דער פראפאגאנדע, טע־ראָריזירט די גאנצע אידישע באפעלקערונג פון בוקאווינע, טראנסילוואניע און בעסא־ראביע, פאר חדשים.

"ניט געקוקט אויף דעם ערשטן באריכט פון באַרשא איז געקומען פון אן אומגליק־לאכן צופאל, זיינען אבער די באווייזן אזעלכע שטארקע, אז עס בלייבט ניט קיין שום צווייפל, אז די שריפה איז געווען א רעזולטאט פון א פארזיכטיק אויסגעאר־בעטן פלאן פון אונטערצינדער:

"כאטש פיר וואכן זיינען שוין פארביי פון דער שריפה, האבן די נשרפים פאקטיש ניט באקומען קיין שום הילף, אויסער 2,500 דאלאר וואס די רעגירונג האט אז באטראכט זיי ווי ספאראדישע, קליי־נע און אומשולדיקע אויסברוכן פון געווי־סע געפילן, פארוואנדלען זיך אין וויי־ט־פארשפריטער אנארכיע".

ביטערע שלאכטן צווישן הינדום און מוסולמאנער אין אינדיע

לאנדאן, אווג. 6. — לויט ידיעות פון קראטשי, אינדיע, צום "דיילי הערלד", זיינען 12 מענשן געטויט געווארן און 150 פארוואונדעט געווארן אין א שלאכט צווישן הינדום און מוסולמאנער, בעת די פאליציי האט געשאסן אינ׳ם המון אין א פארזוך איינצושטעלן אדרענונג.

ראיאטן צווישן הינדום און מוסולמא־נער זיינען אויסגעבראכן נעכטן אויף אין סוקור, וואוהין צוויי קאמפאנים אינדיש־שע־לאדאטן זיינען אפגעשיקט געווארן. 200 זיינען דארטן ארעסטירט געווארן. א קרי־טישע לאגע הערשט אויף אין היסאר, אין דרום פון דזשאבאד, וואו בלוטיקע געשעענען צווישן הינדום און מוסולמאנער קומען פאר.

"קיין שום שריט זיינען ניט גענומען געווארן צו נעבן א קיים די היימלאזע, אדער איבערצוזיין די אפגעברענטע קווארטאלן. הונדערטער שטארבן בוכ־שטעבלאך פון הונגער, די איינגעשאפט איז א שווערלאכע, א סך וואוינען אין די קעלערן פון די אפגעברענטע הייזער אונ־טער שווידערלאכע באדינגונגען, וועלכע עס איז אוממעגלאך צו באשרייבן. סייתן באלדיקע שריט וועלן אנגענומען ווערן, איז דא די געפאר פון מגפות וואס וועלן באריין ניט בלויז באַרשא אידישע און ניט־אידישע באפעלקערונג, נאר וועלן זיך אפשר אויך פארשפרייטן וויט אויסער דער שטאט.

"די לאגע אין באַרשא פארדערט באלדי־קע ענערגישע האנדלונג מצד דער רעגי־רונג און דעם רויטן קרייץ".

—(::)—

4,000 אמעריקאנער לע־גיאָנערן "פאלן איכער" ווינניפעג

פיר טויזנט מיטגלידער פון אמעריקא־נער לעגיאָן, וועלן אנקומען היינט אין ווינניפעג אויף דער סי. עו. אר. באנ־סטאנציע, און זיי וועלן זיין די געסט פון דעם קאנאדער לעגיאָן אין ווינניפעג, וואו זיי וועלן פארברייגגען צוויי טאג. דריי ספעציעלע באנען פירן די אורחים. די ערשטע באן קומט אן היינט 5.30 נ. מ., און די אנדערע צוויי באנען וועלן אנ־קומען מיט צוואנציק מינוט שפעטער.

ספעציעלע פארלאמענט סעסיע ווארשיינלאך סעפטעמבער 2טן

אטאווא, אנט., אווג. 6. — עס ווערט דא איצט אנגענומען, אז סעפטעמבער 2טן קאן זיין דער דאטום וועגן די ספעציעלע סעסיע פון׳ם פארלאמענט צו באטראכטן די ארבעטסלאזיקייט פראגע וועט פארروגן ווערן. אראנזשעמענטס ווערן געמאכט אין איילעניש פאר דער סעסיע. מר. בענעט וועט די רעגירונג ווארשיינלאך איבערגע־מען דעם דאנערשטאג, און ער וועט גלייך ארויסגעבן "ריטס" פאר "ביי־עלעקשאנס" פאר די מיניסטארן אין דער באשטי־מען פאר זיין באציונגען.

אין פאליטישע קרייזן גלויבט מען, אז די ליבעראלן וועלן ניט ארויסשטעלן קיין קאנדידאטן קעגן די באשטימטע מיניס־טארן.

—(::)—

סאסקאטשעוואנער אגריקולטורעלן קאלעדזש

פראפעסאר א. מ. שאו, איינער פון די קאנאדער אגגעזעענסטע אגריקולטור עקס־פערטן, איז באשטימט געווארן אויפ׳ן אָרט פון דעם פארשטארבענעם וו. דזש. ראדערפארד אלס דעקאן פונ׳ם אגריקול־טורעלן קאלעדזש ביי סאסקאטשעוואנער אוניווערסיטעט, אין סאסקאטון.

סאניטאריום געבויט אין סט. וויטאל

די מוניציפאליטעט פון סט. וויטאל האט נעכטן ארונגעגעבן א דערלויבעניש אויף 270 טויזנט דאלאר פאר׳ן געבוי פון דעם נייעם סאנאטאריום, וואס ווערט אויפגעשטעלט אויף דער צווייטער זייט טייך אנטקעגן דעם אגריקולטורעלן קאל־עדזש.

קאנאדער נאציאָנאלער חוב פאר־קלענערט אויף 50 מיליאָן דאָלאר

אטאווא, אוגוסט 6. — אין דעם יערלאכן פינאנציעלן באריכט, פארעפנט לאכט פון קאנאדער פינאנץ דעפארט־מענט, ווערט אנגעוויזן, אז דעם 31טן מארץ, 1929, איז דער קאנאדער נאציאָ־נאלער חוב געווען: צוויי ביליאָן, 225 מיליאָן, 504 טויזנט, 705 דאלאר און 10 סענט. ביים סוף פון פינאנציעלן יאָר, דעם 31טן מארץ, 1930, איז קאנאדע שולדיק געווען צוויי ביליאָן, 177 מיליאָן, 763 טויזנט, 958 דאלאר און 71 סענט. דאס היסט, אז קאנאדע האט אין פאר־לויף פון די לעצטע צוועלף חדשים פאר־קלענערט איר נאציאָנאלן חוב אויף 47 מיליאָן, 740 טויזנט, 746 דאלאר און 39 סענט.

מיט א יאר פריער, דאס היסט פון דעם 31טן מארץ 1928, ביז דעם 31טן מארץ 1929, האט קאנאדע רעדוציערט איר נאציאָנאלן חוב אויף 71 מיליאָן, 345 טויזנט, 527 דאלאר און 82 סענט.

דער ס״ה אָרדינארע אויסגאבן פאר דעם יאר זיינען געווען: 357 מיליאָן, 779 טויזנט, 794 דאלאר און זיבן סענט, וואס איז געווען א פארגרעסערונג פון 350 מיליאָן, 952 טויזנט און 924 דא־לאר מיט א יאר פריער. די אָרדינארע הכ־נסה איז געווען: 441 מיליאָן, 411 טויזנט, 806 דאלאר און 18 סענט אין פארגלייך צו 445 מיליאָן, 463 טויזנט, 873 דאלאר און 74 סענט, מיט א יאר פריער.

אנב - אורחא

פון מארק

א וואָרט וועגן וואקאציע

דער וואקאציע סעזאן איז ביי אונז שוין אט באלד פארביי. נאך איינציקע קור־צע וואכן, און דער קאלטער אטעם פונ׳ם צפון וועט אונז דערציילן וועגן דעם אנקום פונ׳ם סעזאן פון פוטערס, פון קוילן און פון טיי־טרינקעניש לשם מצוה.

דערווייל האט זיך אבער דער הייסער סעזאן אריינגעצוינן אין אונגוסט אריין, כאטש ס׳איז שוין האלב אב, ברענט נאך די זון ווי אין באמע מיטן תמוז. עס איז, ווי דער זומער וואלט געוואלט אפמאכן פאר פארלארענער צייט.

און אז אין דרויסן באקט א 90-גראד־ווע זון, און אז דאס העמד קלעפט זיך צום לייב, ווילט זיך אפקילן כאטש מיט געדאנקען פון א פארשוואונדענער וואקא־ציע.

* * *

רוף איך עס אויפ׳ן אמעריקאנער לשון מיט׳ן נאמען "וואקאציע".

ביי שלום עליכמ׳ען האט עס געהייסן אויף פראסטן מאמע-לשון "צרות דאט־שע".

און ביי משה נאדירן האט עס געקראגן א פאלקסטימלאך-אידיש-אמעריקאנישן נאמען, "פלעזשור, נעבאך".

אבער זיי זיינען ביידע הומאריסטן, און זיי האבן אויסגעזוכט די קאמישע זייט פון דער זאך.

און כידוע, איז ניטא קיין קאמיזם אין דעם, ווען א מענש זאָל, למשל, אוועקפאר־ן א פאר וואכן אויף א דאטשע און דארטן גוט פארברייגגען.

קאמיש ווערט עס ערשט דאן, ווען דער מענש זאָל, גייענדיק זוכן פארגעזינן, אויס־גלישן זיך און אויסברעכן א פוס; אז ער זאָל אויפגעפרעסן ווערן פון די מאסקיטעס לעבעדיקערהייט, אדער אז ער זאָל גאר קראנק ווערן אויף לונגען אנטצינדונג און זאָל זיך קוים רעטן מיט׳ן לעבן. מיט איין וואָרט, אז מען וויל דעם עולם פארשאפן פארגעזינגן, דארף מען פארשטעלן די באַ־שריבענע העלדן אין זייער א צרה׳דיקער לאגע.

* * *

בין איך אבער איצט ניט גענוינט צו פארשאפן אימעצן פארגעזינגן, — איך בין בייז פון דער היץ, — און איך רייד דער־פאר ווענן "וואקאציע".

און "וואקאציע" איז שוין ניט אוועק־שיקן דאס ווייב אויף דער דאטשע און אליין בראטן זיך אין שטאט.

און "וואקאציע" מיינט שוין ניט דוקא פארן פארריכטן צעקאליעטשעטע לונגען מיט פרישער לופט, אויסאטעמען קראנק־הייטן, ארויפציען אויף זיך אביסל לייב אויף די דארע ביינער, אדער, פארקערט, פארלירן אביסל שמאלץ וואס מאכט אייך קאליע אייער פיגור.

"וואקאציע" מיינט, אז א געווענטער מענש, ווי איר און ווי איך, וואדפט מיט־אמאל אוועק אלע דאגות פרנסה, לייגט אוועק אלע זארגן צוקאפן; און לאזט זיך אוועק אויף א פאר וואכן זיך לאזן וואוילי־גיין, פויל זיך, שלאפן, עסן, באדן זיך, — גלייך ווי מען וואלט געלעבט פון פענ־סיע אדער פון שניידן קופאנען . . .

* * *

אמת, עס פעלן אייך ניט קיין אומאנגע־נעמלאכקייטן אויף אייער דאטשע: סיידן איר זייט רייך ווי קורח און דער דאלאר איז ביי א אייך א ממזר, מוזט איר אויף אייער דאטשע שלאפן אויף הארטע בעטן מיט אויסגעדרייטע מאטראצן, געמאכט פון א ספעציעלן פארט הארטע צינצ, און אויסגעארבעט מיט א טיפער גרוב אין סאמע מיטן בעט.

איר מוזט זיך צוגעוויינען צו דיהארטע אומבאקוועמלאכקייטן וואס דער "שוים פון נאטור" שלאגט אייך פאר פאר א גוטן רעץ, און איר דארפט אויף א ווייל פארגעסן אויף דער ציכטיקייט פון דער מאדערנער היים אין דער היינטיקער צי־וויליזירטער שטאט.

אבער דערפאר באלוינט אייך די דאט־שע, — אויב זי געפינט זיך אינ׳ם רייכ־טיקן ארט, — מיט צוויי וואכן (אדער וויפל דאס זאָל ניט זיין) פון פרישער לופט, פון באדן זיך, פון פרייהייט פון די לאסטן פון צעוויליזאציע (איבערהויפט פון קלידער), און בפרט — פון זארגלאזיקייט און פון "איך-האב-די-וועלט-אין-ארבל".

* * *

דער אייראפייער ארבעט זיך בכלל קיינמאל ניט איבער, און, אויסער רייכע לייריקנייער, וואס זוכן נאכט אזוי פארגע־ניגנס, און אויסער קראנקע וואס נויטיקן זיך אינ׳ם ביסל אפרו און פרישע לופט, ווי אין לעבן, — ווייסן דארט [illegible] ווייניק פון דאטשעס.

וואקאציע איז כמעט א ריין אמעריקא־נישע דערפינדונג, — די יאנעניש טרייבט א גאנץ יאר די נשמה ארויס פון גוף, און דער דורכשניטלאכער אמעריקאנער נוי־טיקט זיך אינ׳ם ביסל וואקאציע פאר א שטיקל אפרו פאר זיינע אנגעשטריינגטע נערוון.

די רייכע וואקאציאנערן זוכן זיך אויס עפעס אויסטערלישע ווינקלאך פאר זייע־רע וואקאציעס, וואו זיי זאָלן זיך ליט דארפן מישן מיט׳ן פראסטן המון.

אבער "עמך" האט ליב קהל און טומל, אפילו אויף זיין וואקאציע, — באזונדערס דער אידישער "עמ[illegible]".

און אזוי איז עס לעבעדיק אין ווינניפעג ביטש, למשל, און באזונדערס ווארפן זיך דארטן אין די אויגן אונזערע אחינו בני־ישראל.

אבער ווענן ווינניפעג ביטש און ווענן גימלי וועלן מיר נאך ריידן ביי אן אנדער געלעגנהייט — און אפשר נאך דעם זר־מער, אויב די היצן וועלן לאנג אנהאלטן.

ליבעראלע פארטרעטער פון קאנסערוואטיוון אין קוועבעק

מר. ווארד לאנדאנער "טיימס" מעלדעט, ווערט איצט אנגעפירט א פיבערהאפטע טעטיק־קייט אין די קאוועטישע פארטן פון שווארצן יַם, יעדע וואך ווערן שיפן גע־לאדן און גרויסע טראנספארטן קוילן פאר קאנאדע אין תבואה פאר מערב אייר־ראפע ווערן ארויסגעשיקט.

יעדע וואך, באריכטעט דער פארעס־פאנדענט, ווערט 15 טויזנט טאן אנטראַ־ציט געלאדן אין אויסלענדישע שיפן און אפגעשיקט קיין קאנאדע. און ארום 30 שיפן פון פארשיידענע לענדער פירן יעד דע וואך דורך די דארדאנעלן תבואה און אנדערע פראדוקטן קיין מערב אייראפע. רוסישע תבואה און קוילן ווערן פאר־קויפט אויף אויסערגעוויינלאך נידריקע פרייזן, אזוי אז טערקיי, בולגאריע אדער רומעניע קאנען בשום אופן ניט קאנקורי־רן מיט זיי.

פעטראל איז איינע פון די זאכן, וואס סאוועט רוסלאנד שיקט ארויס אין גרוי־סע קוואנטיטעטן, אבער אויסער דעם האט זי ארויסגעשיקט פאר די לעצטע 9 חדשים דריי-פערטל מיליאָן טאן געראשן בלויז קיין ענגלאנד.

רוים אווג. 6. — די סאוועט רעגירונג האט געשלאסן אן אפמאך מיט איטאליע, לויט וועלכן זי קויפט פאבריצירטע פראַ־דוקטן אויף צען מיליאָן דאלאר פון איי־טאליע אין משך פונ׳ם יאר פון יולי דעם 1טן, 1930, אן.

עס ווערט פארשטאנען, אז לויט דעם דאזיקן אפמאך וועט די איטאליענישע רע־גירונג נעבן דער סאוועט-רעגירונג גרויס־סע קרעדיטן, וואס זאָלן דערמעגלאכן די לעצטע מאכן דארטן גרויסע איינקויפן פאר א פעריאד פון 25 יאר. אין משך פונ׳ם ערשטן יאר וועט די סאוועט-רעגיר־רונג איינקויפן אין איטאליע פאר 2½ מיליאָן דאלאר. שיפן, פאר 7 מיליאָן דאלאר, פאבריצירטע סחורות אין פאר א האלבן מיליאָן דאלאר. כעמישע שטאפן, הויפטזעכ־לאך באמיסטיקונג.

איטאליע וועט, פון איר זייט, קויפן פון סאוועט רוסלאנד פארשיידענע רויע שטאפן, וועלכע זי אליין האט ניט, ווי קוילן, האלץ, מינעראלן און פעטראלע־אום.

דער אפמאך, גלויבט מען, איז אין א געוויסער מאס אן ענטפער פון איטאליע אויף אמעריקע׳ס נייע טאריפן, און פון סאוועט רוסלאנד, — אויף די רדיפות וואס איר "אמטארג" האט אויסצושטיין אין אמעריקע. דער אפמאך וועט געבן סאוועט רוסלאנד צו קריגן די מאשינען וואס זי דארף, און איטאליע — אירע רויע שטאפן, אויסער די פאראייניקטע שטאטן.

—(::)—

נעגערשער קענדי סטארקיפער לאזט גרויסע ירושה פאר שולן

מעמיס לענדינג, נ. דזש., אווג. 6. — פאר 25 יאר האט דזשאן אנדערהיל, א נעגער, פארקויפט קענדיס צו קינדער פון זיין קליינער סטארקע. פון די קינדערשע פענס האט ער אנגעקליבן א פארמעגן פון 100 טויזנט דאלאר.

איצט איז ער טויט. אין זיין צוואה האט ער אפגעזאגט זיין פארמעגן צוריק צו די קינדער. פאר׳ן געלט דארפן איינ־ריכטן גווערן גימנאסטישע איינריכ־טונגען אין די שולן און דער שטאטיקער פארק דארף אויסגעבעסערט ווערן.

באריכט אז סאוועט-רעגירונג שיקט גרויסע קוואנטיטעטן קוילן קיין קאנאדע און שיפן מיט תבואה קיין מערב אייראפע

"טיימס" קארעספאנדענט דערציילט וועגן וואקסנדיקן סאוועטישן עקספארט. — סאוועט רעגי־רונג קריגט באדייטנדיקע קרעדיטן פון פאשיסטישער איטאליענישער רעגירונג. — אמע־ריקע, א סברא, פארלירן א גרויסן טייל פון איר האנדל מיט סאוועט רוסלאנד

לאנדאן, אווג. 6. — ווי דער קאנ־סטאנטינאפאלער קארעספאנדענט צו דער לאנדאנער "טיימס" מעלדעט, ווערט איצט אנגעפירט א פיבערהאפטע טעטיק־קייט אין די סאוועטישע פארטן פון שווארצן יַם, יעדע וואך ווערן שיפן גע־לאדן און גרויסע טראנספארטן קוילן פאר קאנאדע אין תבואה פאר מערב אייר־ראפע ווערן ארויסגעשיקט.

יעדע וואך, באריכטעט דער קארעס־

רוים אווג. 6. — די סאוועט רעגירונג האט געשלאסן אן אפמאך מיט איטאליע, לויט וועלכן זי קויפט פאבריצירטע פראַ־דוקטן אויף צען מיליאָן דאלאר פון איי־טאליע אין משך פונ׳ם יאר פון יולי דעם 1טן, 1930, אן.

עס ווערט פארשטאנען, אז לויט דעם דאזיקן אפמאך וועט די איטאליענישע רע־גירונג נעבן דער סאוועט-רעגירונג גרויס־סע קרעדיטן, וואס זאָלן דערמעגלאכן די לעצטע מאכן דארטן גרויסע איינקויפן פאר א פעריאד פון 25 יאר. אין משך פונ׳ם ערשטן יאר וועט די סאוועט-רעגי־רונג איינקויפן אין איטאליע פאר 2½ מיליאָן דאלאר. שיפן, פאר 7 מיליאָן דאלאר, פאבריצירטע סחורות אין פאר א האלבן מיליאָן דאלאר. כעמישע שטאפן, הויפטזעכ־לאך באמיסטיקונג.

איטאליע וועט, פון איר זייט, קויפן פון סאוועט רוסלאנד פארשיידענע רויע שטאפן, וועלכע זי אליין האט ניט, ווי קוילן, האלץ, מינעראלן און פעטראלע־אום.

דער אפמאך, גלויבט מען, איז אין א געוויסער מאס אן ענטפער פון איטאליע אויף אמעריקע׳ס נייע טאריפן, און פון סאוועט רוסלאנד, — אויף די רדיפות וואס איר "אמטארג" האט אויסצושטיין אין אמעריקע. דער אפמאך וועט געבן סאוועט רוסלאנד צו קריגן די מאשינען וואס זי דארף, און איטאליע — אירע רויע שטאפן, אויסער די פאראייניקטע שטאטן.

—(::)—

נעשיקטער באנדיט אנטלויפט מיט $8.000 דאָל. פארכאפט אין א באנק

סט.אן דע בעלוויו, קוועבעק, אווג. 6. — פארשפארנדיק דעם מענעדזשער און זעקס אנגעשטעלטע אין וואולט, האט אן איינציקער באנדיט דא בארויבט די הינע אפטיילונג פון באנק אף מאנטרעאל אויף אכט טויזנט דאלאר און איז פארשוואונ־דען געווארן מיט׳ן רויב.

די רויבעריי איז זייער געשיקט אויס־געפלאנט געווארן. מיט א טאג פריער האט דער באנק שענערדזשער געקראגן א "לאנג דיסטאנס" טעלעפאן מעלדונג פון מאנטרעאל, אז אויף מארגן קומט א רע־גירונגס אינספעקטאר אונטערצוזוכן די ביכער. דער באנדיט, פארשטעלנדיק זיך פאר דעם רעגירונגס אינספעקטאר, איז דערשינען נעכטן פאר דעם מענעדזשער נאך די באנק שטונדן, און האט אים גע־בעטן אפפירן אים אין באנק. ענער האט

דערפירט זיין פארלאנג, אבער אין עטלא־כע מינוט אדום נאכדעם ווי ער איז אריין אין באנק, האט דער "אינספעקט־טאר" ארויסגעבאפט א רעוואלווער און האט געהייסן דעם מענעדזשער און די אנגעשטעלטע וואס האבן זיך געפונען אין באנק, זיי זאָלן אריין אין וואולט, וואס זיי האבן קיין אנדער ברירה ניט געהאט, ווי צו פאלגן.

דער באנדיט האט דאן פארנומען וויפיל מזומן געלט ער האט געפונען אין באנק און אין פארשוואונדן געווארן. ווי פאליציי האט אויסגעפונען, האט ער זיך דערנאך צוריקגעקערט אין האטעל, וואו ער איז געווען פארשריבן, האט זיך איבערגעטאן, אויסגעשריבן אין איז אוועק פון דארטן, גלייך ווי עס וואלט גארניט פאסירט.

מעיאר וועב און אנדערע שטאט פאר־טרעטער האבן באהויפטעט, אז אן "עקסי־ציאן" קאן זיין דערפאלגרייך אויף אן א "ריים טרעק". דער סיטי קאונסיל האט דאן באשלאסן דורכצופירן די אונטערעג־מונג אליין. אנשטעלנדיק אן "עקסיבי־שאן" עקספערט, וואס זאָל אגב אויך אונ־טערזוכן די פאסיקייט פונ׳ם סעלקירק עוו. פלאץ.

וועגן איינציקע מיטגלידער פון קאונסיל האבן אויסגעדריקט די מיינונג, אז אזא עקס־פערט קאן אנשטיידן קענען דעם סעלקירק עווע. פלאץ, האט מעיאר וועב זיי באר־איכט, פארזיכערנדיק זיי, אז דער ציל פון אנשטעלן אזא עקספערט איז בלויז צו קריגן די הסכמה פון א זייטיקער פערזאן צו דעם פלאץ.

סיטי קאָנסיל באשליסט איינצואָר דענען אליין אן "עקסיבישאָן"

נאכדעם ווי דער ווינניפעגער סיטי קאונ־סיל האט ניט געקאנט צוזאמען רייזן זיך מיט דער "עקסיבישאן אסאסיאיישן" וועגן די, באדיינונגען פאר דער איינגאנג־נונג פון א יערלאכער אויסשטעלונג דא אין שטאט, האט דער סיטי קאונסיל, אויף זיין זיצונג לעצטן אונטן באשלאסן אליין דורכצופירן די דאזיקע אונטערנעמונג.

דער וויכטיקסטער שטריט־פונקט צווי־שען דער "עקסיבישאן אסאסיאיישן" און דעם סיטי קאונסיל איז געווען, וואס די ערשטע איז באשטאנען אויף דעם, אז זי מוז האבן א "ריים טרעק" פאר דער ער־סיבישאן. אזוי ווי דאס סעלקירק עווע. פלאץ איז ניט גרוים גענוג פאר אן "עק־סיבישאן" מיט א "ריים טרעק", האבן זיי פארלאנגט, אז די שטאט זאָל ציהן א גרויסן א־מרויסן שטח דערבייאיקן באדן, וואס די

סיטי קאָנסיל באשליסט איינצואָר דענען אליין אן "עקסיבישאָן"

נאכדעם ווי דער ווינניפעגער סיטי קאונ־סיל האט ניט געקאנט צוזאמען רייזן זיך מיט דער "עקסיבישאן אסאסיאיישן" וועגן די, באדיינונגען פאר דער איינגאנג־נונג פון א יערלאכער אויסשטעלונג דא אין שטאט, האט דער סיטי קאונסיל, אויף זיין זיצונג לעצטן אונטן באשלאסן אליין דורכצופירן די דאזיקע אונטערנעמונג.

דער וויכטיקסטער שטריט־פונקט צווי־שען דער "עקסיבישאן אסאסיאיישן" און דעם סיטי קאונסיל איז געווען, וואס די ערשטע איז באשטאנען אויף דעם, אז זי מוז האבן א "ריים טרעק" פאר דער ער־סיבישאן. אזוי ווי דאס סעלקירק עווע. פלאץ איז ניט גרוים גענוג פאר אן "עק־סיבישאן" מיט א "ריים טרעק", האבן זיי פארלאנגט, אז די שטאט זאָל ציהן א גרויסן א־מרויסן שטח דערבייאיקן באדן, וואס די

נעשיקטער באנדיט אנטלויפט מיט $8.000 דאָל. פארכאפט אין א באנק

סט.אן דע בעלוויו, קוועבעק, אווג. 6. — פארשפארנדיק דעם מענעדזשער און זעקס אנגעשטעלטע אין וואולט, האט אן איינציקער באנדיט דא בארויבט די הינע אפטיילונג פון באנק אף מאנטרעאל אויף אכט טויזנט דאלאר און איז פארשוואונ־דען געווארן מיט׳ן רויב.

די רויבעריי איז זייער געשיקט אויס־געפלאנט געווארן. מיט א טאג פריער האט דער באנק שענערדזשער געקראגן א "לאנג דיסטאנס" טעלעפאן מעלדונג פון מאנטרעאל, אז אויף מארגן קומט א רע־גירונגס אינספעקטאר אונטערצוזוכן די ביכער. דער באנדיט, פארשטעלנדיק זיך פאר דעם רעגירונגס אינספעקטאר, איז דערשינען נעכטן פאר דעם מענעדזשער נאך די באנק שטונדן, און האט אים גע־בעטן אפפירן אים אין באנק. ענער האט

בארעטעניש אויסזיכטן אין פריירי פראָווינצן נאך אין צווייפל

אטאווא, אווג. 6. — די גערעטעניש אויסזיכטן אין די פריירי פראָווינצן זיי־נען נאך אין צווייפל, לויט דעם וועכנט־לאכן באריכט פון דער סטאטיסטישער ביורא.

די טריקעניש ווירקט שלעכט אויף די פעלדער פון סאסקאטשעוואן און דרום אלבערטא, לויט׳ן באריכט, און מאניטאָ־בא איז טייל פון דרום-מזרח סאסקאטשע־וואן ליידן פון דאסט. פריע וויינ׳ן ווערט אבער שוין געשניטן אין פארשיידענע טייל פון דער וועסט, און די אויסזיכטן זיינען, אז דער שניט וועט זיין אלגעמיין אין א וואך אדער צען טעג.

טאראנטא, אווג. 6.— בעת די פעלדער אין צפון אנטעריא ליידן פון אן איבער־פלוס פון פייכטקייט, ליידן די תבואות אין צענטראלער אנטעריא פון היץ און טריקע־ניש, לויט א באריכט פון אגריקולטורעלן דעפארטמענט פון אנטעריא.

בלויז אין מזרח אנטעריא זיינען די אויסזיכטן גוט פאר א גרויסן תבואה שניט

(::)—

דערמאָרדעט קינדער, פאר־וואונדעט פרוי און באגייט זעלבסטמאָרד

שיקאגא, אווג. 6. — פרענק יעלינעק, 54 יאר אלט, האט צעשמעטערט מיט א האמער די קעפ פון זיינע צוויי קינדער, און האט מיט דעם זעלבן האמער ערנסט פארוואונדעט זיין פרוי, וועלכע ליגט אין שפיטאל אין אן ערנסטן צושטאנד. דער־נאך האט ער זיך אליין איבערגעשניטן דעם האלז מיט א ראזיר-מעסער, און איז געשטארבן.

יעלינעק, ווערט באהויפטעט, האט זיך לעצטנס שטארק געזארגט איבער זיינע פינאנציעלע פארלוסט.

געלעקטרישע באהאנדלונג איז א מיטל קעגן לונגען אנטצינדונג

וואשינגטאן, אווג. 6. — עלעקטרישע באהאנדלונג פאר לונגען אנטצינדונג (אין פאל וואו בלויז איין לונג אז׳ן אנטצונדן) איז כמעט א זיכערער הייל-מיטל צו רע־טען הונדערטער לעבנס יערלאך, וועגן דער דאזיקער הייל-מיטל וועט אנגענומען וועד־רען פון דזשענעראל האספיטאלס און פראקטיצירנדע דאקטוירים. די דאזיקע מעטאדע ווערט איצט פראקטיצירט אין חינן סט. עליזאבעטס שפיטאל.

די מעטאדע וואס ווערט באשריבן פון דר. וואטסאן, וו. עלדרידזש, פון דעם שפיטאל סטעל, איז דורכצולאזן דורך דעם קראנקנס ברוסט-קאסטן אן עלעק־טרישן שטראם דורך א ספעציעלן פראַ־צעס וואס האט א גוטע ווירקונג אויף די אינערלאכע ארגאנען. דער חולה פילט פאל וואו בלויז איין לונג אז׳ן אנטצונדן) איז כמעט א זיכערער הייל-מיטל צו רע־טען הונדערטער לעבנס יערלאך, וועגן דער דאזיקער הייל-מיטל וועט אנגענומען וועד־רען פון דזשענעראל האספיטאלס און פראקטיצירנדע דאקטוירים. די דאזיקע מעטאדע ווערט איצט פראקטיצירט אין חינן סט. עליזאבעטס שפיטאל.

די מעטאדע וואס ווערט באשריבן פון דר. וואטסאן, וו. עלדרידזש, פון דעם שפיטאל סטעל, איז דורכצולאזן דורך דעם קראנקנס ברוסט-קאסטן אן עלעק־טרישן שטראם דורך א ספעציעלן פראַ־

אייגנטימער פון הויז וואו ברייז־זעלאיז אנטדעקט געווארן, באצאָלט $400

ס׳איז כדאי צו היטן זיך פון שלעכטע שכנים!

דערפאר וואס טוגים דע גאסט, פון איסט סט. פאול, איז ניט קיין נייענער־קער לעדלארד, האט אים מאגיסטראט באגאטן, פון מאונטער פאליציי ערייכט, באשטראפט מיט פיר הונדערט גוטע קא־נא

THE ISRAELITE PRESS The only Jewish Newspaper in Western Canada.

דאָס אידישע וואָרט

Office and Place of Business: New Israelite Press Bldg., 165 Selkirk Ave. East
Published daily except Saturday and Sunday
ENTERED AS SECOND-CLASS MAIL MATTER AT OTTAWA
Subscription: $6.00 per year
Est. 1910 Phones: 55 409—52 213
Winnipeg — Manitoba

די אימיגראציע פראגע

א לאנד וואָס געפינט זיך אינ'ם מצב פון עקאָנאָמישן קריזיס און ארבעטסלאָזיקייט, איז געגליכן צו א פאַראַרימטער פאַמיליע, וואו יעדער מויל זעט אויס צו זיין איבעריק. אויב אָבער פון די אייגענע פאַמיליען מיטגלידער מוז מען נאָך ליידן און מען מוז זיך טיילן איינער מיט'ן צווייטן מיט'ן ביסן פון מויל, וויל מען אָבער ניט דולדן דעם יתום וואָס האָדעוועט זיך אין דער פאַמיליע און מען קוקט מיט שנאה אויף דעם גאַסט וואָס פאַלט אריין אויף שבת.

אין דער צייט פון עקאָנאָמישע קריזיסן און ארבעטסלאָזיקייט פאַר־שטאַרקן זיך אזוי די נאַציאָנאַליסטישע געפילן אין די לענדער וואָס ליידן פון זיי. דאָס ביסל וואָס איז פאַראַן זייל מען פאַר זיך, און עס פאַרשטאַרקט זיך דער האַס צום "פרעמדן", וועלכער, ווי עס זעט אויס, רייסט ארויס דאָס שטיקל ברויט פון די אייגענע.

אזוי געפינט איצט די פאַרשטאַרקטע אנטיסעמיטישע אגיטאַציע אזא פרוכטבאַרן באָדן אין רומעניע א דאנק דעם שווערן עקאָנאָמישן קריזיס וואָס דאָס לאנד מאַכט דורך. די נידעריקע תבואה פריזיס האָבן רואינירט דעם רוב מענישן פויער, און ער, דער פאַראַרימטער פויער, איז געוואָרן א ליכטע ווערק־צייג אין די הענט פון די אנטיסעמיטן, וואָס ווייזן אים אָן, אז דער איד איז דאָס דער, וואָס מאַכט אים איינג אין זיין "אייגענעם" גאנד.

די זעלבע עקאָנאָמישע אורזאַכן אין ערך האָבן אויך געווירקט אויף דעם פאַרשטאַרקטן אנטיסעמיטיזם אינ'ם רואינירטן פון דער מלחמה דייטש־לאנד, אין פוילן, אין אונגארן אין אין אנדערע לענדער, וואו "דער יתום אין דער פאַמיליע" איז דאָס איבעריקע מויל ביים פאַראַרימטן טיש. די אנטיסע־מיטישע שראַלאַטאַנעס איז זייער ליכט אויסצונוצן די עגדריקטע עקאָנאָמי־שע לאַגע פאַר זייערע אומריינע צוועקן.

אין די אימיגראציע לענדער, ווי די פאַראייניקטע שטאַטן און קאַנאַ־דע, זיינען עס ניט דוקא די אידן, נאָר די אימיגראנטן בכלל, די "פרעמדע", וועלכע ווערן באטראכט ווי אן אָנשיקעניש אין די ציטן פון קריזיס און אר־בעטסלאָזיקייט. פאַר דעם דורכשניטלאַכן מענשן איז שווער צו געפינען די אורזאַכן פון דער ארבעטסלאָזיקייט אין דעם עצם עקאָנאָמישן געביט פון אינ־זער געזעלשאַפט. ער זעט, אז ס'איז ניטאָ אַ גענוג ארבעט און פאַרדינסטן פאַר אלעמען, און אים זעט אויס, אז ווען עס וואָלטן געווען ווייניקער מענשן אין לאנד, וואָלט קיין ארבעטסלאָזיקייט ניט געווען. נו, איז קענען די "אייגענע" קאָן ער ניט אויסזען: ער איז דאָך איינער פון זיי. איבעריק זיינען דערפאַר די "פרעמדע", די אימיגראנטן.

די אמעריקאַנער און קאַנאַדער ארבעטער פירער האַלטן זיך זייער שטאַרק אָן דעם דאָזיקן שטאַנדפּונקט, — א שטאַנדפּונקט, וואָס איז אגב זייער באַקוועם פאַר די פאַרטיי פּאָליטיקער: אימיגראציע באַשריינקונגען קאָנען זיי געבן די ארבעטער. — פאַרשפּאַרנדיק אזוי פאַר זיך די זאָרג פון מענלאַכע ארבעטער פאַרטייען, און פאַרהיטנדיק די ארבעטער פון אריינקוקן הינטער די קוליסן און פאַרטראַכטן זיך איבער די אמת'ע סבות פון דער אר־בעטסלאָזיקייט . . .

די פּאָליטיקער נוצן גערן אויס די אנטי־אימיגראנטישע שטימונגען אין די קריזיס יאָרן, און זיי העלפן פאַרשפּרייטן די מיינונג, אז די אימיגראנטן זיינען שולדיק אין דער ארבעטסלאָזיקייט.

* * * *

אין אונזערע פעדעראַלע וואַלן ביז איצט פלעגן די פאַרטיי פּאָליטיקער, אמווייניקסטנס אין די וואַל־קרייזן וואו עס זיינען דאָ א סך שטימען פון נאַ־טוראַליזירטע ביר־גער, אויסדריקן ליבעראַלע געדאַנקען בנוגע אימיגראנטן און פאַרפליכטן זיך צו די וויילער צו ארבעטן פאַר פרייערער אימיגראציע.

אין די נאָר־וואָס פאַרענדיקטע וואַלן האָבן די קאַנדידאַטן, אויף וויפל דאָס איז נאָר פאַר זיי מעגלאַך געווען, געזוכט אויסצומיידן די פראַגע, און באַזונדערס טאַקע אין די וואַל־קרייזן באַזעצט פון אימיגראנטן. אביסל פריי־ער האָבן זיי געגעדט וועגן דעם ענין אין ניט־אימיגראנטישע באַציִרקן, און דאָ האָבן, אויף וויפל אונז איז באַקאַנט, קיין איינציגע פון זיי ניט געוואָגט אויסצודריקן זיך צו גונסטן פון פרייערער אימיגראציע. אדרבא, איינער האָט זיך געפּרואוט אויספיינען קעגן דעם צווייטן מיט זיין קעגנגרשאַפט צו אי־מיגראציע.

קיין אונטערשייד פון פאַרטיי איז דאָ ניט געווען. מער נישט, וואָס די קאַנסערוואַטיווע קאַנדידאַטן האָבן געקאָנט אמאַקירן די ליבעראַלן דער־פאַר וואָס די ליבעראַלע רעגירונג האָט אריינגעלאָזן אין לאנד צופיל פרעמ־דע מיילער, בעת די ליבעראַלן האָבן געמוזט זיין אפּאָלאָגעטיש און פאַרענט־פערן זיך, פאַרוואָס זיי זיינען געווען "צו מילד" צו אימיגראנטן.

אַלע זיינען געווען אָבער איינשטימיק, אז מען מוז ווערן שטריינגער צו אימיגראציע, — אפילו דער היגער ארגאַן פון דער אינדעפּענדענט ליי־באַר פאַרטיי, וועלכע איז בכלל ניט קעגן פרייער אימיגראציע וואָס קומט אויף איר אייגענער איניציאַטיווע, האָט אין איר פרעוואַלן אויסגאַבע קרי־טיקירט די ליבעראַלע רעגירונג פאַר אריינלאָזן אין לאנד אימיגראנטן אין אזא שווערער צייט.

ווי די אנטי־אימיגראנטישע שטימונג איז אויסגעלוצט געוואָרן פון פּאָליטיקער קאָן מען אפשר אמבעסטן זעען פון דעם, וואָס דר. מעניאַן, איי־נער פון די אָנגעזעענסטע קאָנסערוואַטיווע פירער, האָט אין איינער פון זיי־נע וואַל־רעדעס שאַרף אטאַקירט מר. קינגג רעגירונג פאַר אריינלאָזן אזויפיל אימיגראנטן אין לאנד. דער זעלבער דר. מעניאַן האָט פריער אין פאַראַל־מענט פונקט אזוי שאַרף קריטיקירט מר. קינגג רעגירונג פאַר אריינבריינגען צו וויניק אימיגראנטן.

* * * *

פון דעם שטאַנדפּונקט פון אימיגראציע מאַכט עס אזוי ניט אויס, וועלכע רעגירונג איז אריין אין מאַכט, — קיין פרייערע אימיגראציע קאָן מען איצט ניט דערוואַרטן פון דער קאָנסערוואַטיווער רעגירונג, פונקט ווי מען האָט עס ניט געקאָנט דערוואַרטן פון א ליבעראַלער. ניט דער אין ניט יענער לויט זיך ניט איינצורייסן מיט די וויילער צוליב דעם אימיגראנט, און ניט דער און ניט יענער לויט זיך ניט אויפקלערן דעם וויילער, אז די אור־זאַכן פון קריזיס אין ארבעטסלאָזיקייט ליגן ערגעץ אנדערשוואו.

מיר האָבן איצט ניט־וואָס צו דערוואַרטן קיין אימיגראציע ישועות. — גיכער קאָן מען דערוואַרטן נייע באַשריינקונגען, — ניט נאָר אזוי לאנג ווי דער קריזיס וועט אָנהאַלטן, ווען דער אימיגראציע שטראָם ווערט במילא פון זיך, אָן קינסטלאַכע באַשריינקונגען, אָפּגעהאַלטן, — נאָר אפילו שפּע־טער, ווען דער קריזיס וועט פאַרבייגיין, אָבער דער פאַראַרטייל קעגן דעם אימיגראנט וועט נאָך פאַרבלייבן.

אָבער פונ'ם שטאַנדפּונקט פון קליין אימיגראציע, — פון אראָפּבריינ־גען נאָענטע קרובים דורך דערלויבעניש, — פאַקטיש אלץ וואָס מען קאָן דערגרייכן אויף וויפל ס'איז שייך דער אידישער אימיגראציע פאַר די לעצטע יאָר, — איז ניטאָ וואָס אָנצוהערן. אזעלכע דערלויבענישן וועט אפשר נאָך לייכטער ווערן צו באַקומען, ווען די פּראָוויינצן ווערן איבערגעמען דעם גאַנצן אויפזיכט אויף זייער אימיגראציע, אויב נאָר די נייע קאָנסערוואַטיווע רע־גירונג וועט די דאָזיקע אראַנזשעמענטס, געמאַכט פון דער לעצטער אדמי־ניסטראַציע, ניט ענדערן.

די אידישע אימיגראציע האָט פון די וואַלן גאָרנישט ניט געוואונען אָבער זי האָט אויך ניט געהאַט וואָס צו פאַרלירן . . .

בראַנטפאָרד אָנטעריאָ

(קאָרעספּאָנדענץ)
פון ש. קאַפּלאַן

— ווייסט איר פאַרוואָס טראָגט די שטאָט וואוהין איר זייט איצט געקומען דעם נאָמען "בראַנטפאָרד"? — האָט מיר געפרעגט אן אלטער ענגלענדער.

— ליידער ניט — האָב איך געענט־פערט אין גרויס פאַרלעגנהייט. איר דאַרפט זיך ניט שעמען. איר זייט ניט דער ערשטער און ניט דער לעצטער. איך האָב אייך געשטעלט די פראַגע פון דער זעלט וווּסן מיט וואָס איר דאַרפט זיך דאָ אם ערשטן פאַראינטערעסירן.

בראַנטפאָר, אָדער ריכטיקער, בראַנטס־פאָרד טראָגט דעם נאָמען פון אינדיש קעפּטן פון די מאַהאַקס, דער מיליטערי־שער לידער פון די זעקס אינדישע נאַ־ציאָנאַליטעטן — דזשאָזעף בראַנט. זיין אינדישער נאָמען איז געווען: "טאַי־יענ־דאַ־נאַ־גע", געבאָרן אין 1742 און גע־שטאָרבן אין יאָר 1807.

די דערמאָנטע זעקס אינדישע נאַציאָ־נאַליטעטן האָבן באַוואוינט די טעריטאָ־ריע פון די גרויסע לייקס וואָס נעמט אַרום די שטאַטן מישיגען, אָהיאָ, פּענ־סילוויניע און טייליוויי הייגנטיקע קאַנאַ־דע. זיי זיינען געווען אויף פאַרשפּרייט אין ווירדזשיניע, ניו־יאָרק, מאַסאַטשו־סעט ביז דעם אנטלאַנטישן ים. הייגנט לעבן א טייל פון זייערע אור־איינקלאַך זעקס מייל פון בראַנטפאָרד, פון דער צווייטער זייט פון גרענד ריווער וואו עס געפינט זיך א איינע פון די "אינדיען ריי־זערוויישאַנס" אין 26 דערפער. די טע־ריטאָריע איז זיי איבערגעגעבן געוואָרן אין יאָר 1784 לויט דער פאַרשפּרעכונג וואָס די ענגלישע רעגירונג האָט געגעבן דזשאָזעף בראַנטען. ער איז באַעדריקט געוואָרן אין די מאַהאַקווייזלן, וואָס האָט זיך געריכטן פאַר'ן גרענץ פון די ריוטע מענשן וואו זיי האָבן עמיגרירט אין מיטן פון דעם זיבעצעענטן יאָרהונדערט פון שטאָט ניו־יאָרק, בראַנט'ס קבר גע־פינט זיך אין בראַנטפאָרד אין דעם איינ־ציקן אָנטאַריאָ מאַהאַק־קלויסטער וואָס איז אויפגעבויט געוואָרן אין יאָר 1785 דורך בראַנט'ס אליין.

אין יאָר 1761 איז בראַנט, א האַלב ווילדער און נאַקעטער אינדיאַנער אריינ־געטראָטן אין א אָנגעלאַטענע שול אין לע־באַנאָן. אין 1775 האָט ער שוין באַזוכט לאָנדאָן און איז פאַרגעשטעלט געוואָרן פאַר דער דאַמאָלסטדיקער קעניגין אַנאַ.

בראַנט איז געווען דער אויסגאַם פון אונ־זערע הויפּטלינגען, וועלכע האָבן שטענדיק געביטן פריינטשאַפט צו די ענגלענדער אָדער פראַנצויזן, אזוי שנעל ווי איינע האָט גובר געווען די אנדערע. זיי זיינען שטענדיק איבערגעגאַנגען אויף דער זייט פון דעם זיגער.

בראַנט אָבער האָט חייליק אָפּגעהיט די טראַדיציע פון זיינע זיידעס מאָהאַקן און איז ביז'ן טויט געבליבן א טרייער פריינט און מיליטערישער אויסהעלפער פון די ענגלענדער.

דאָס מערקווירדיקסטע אין בראַנטאָן איז וואָס ער איז גליִיכצייטיק געווען א דנשאַפטלאָך אָנליגן זיינע אינדיאַנער, שטענדיק געטראָגן זייערע קליידער און ניט געשייידט זיך מיט זיי אויף איין טאָג. זיינע לעצטע ווערטער אויפ'ן טויט־טשיף דזשאָן גאַרטאָן איז געווען: — האָב מיטלייד צו די ארמע אינדיאַנער. ווען דו קאָנסט האָבן אן איינפלוס אויף די מאַכטהאָבנדע, באַוואָרק זיי צו טאָן פאַר די אינדיאַנער אלס גוטעס.

אין יאָר 1847 האָט די שטאָט בראַנט־פאָרד וואָס טראָגט זיין נאָמען געהאַט א באַפעלקערונג פון צוויי טויזנט נפשות. מיט 30 יאָר שפּעטער האָט שוין בראַנט־פאָרד געקראָגן דאָס רעכט צו האָבן א מעמבער אין פאַרלאַמענט, ווייל זי האָט שוין געהאַט אריבער צען טויזנט מענשן, און היינט צו־טאָג האָט בראַנטפאָרד א באַפעלקערונג פון אריבער דרייסיק טויז־ענט מענשן.

אין הארץ פון שטאָט, אויף וויקטאָ־ריא סקווער, האָט מען 1886 אויפגע־שטעלט בראַנטען א מאָנומענט, אויף א הויכן פּיעדעסטאַל שטייט די מאַיעסטע־טישע פיגור פון בראַנטאָן אין דער גע־שטאַלט פון אָן אינדישן קריגער. די פיגור איז אויסגעהאַקט געוואָרן לויט דעם בילד וואָס עס האָט פון אים געמאַלן אין לאָנ־דאָן, דער באַרומטער מאָלער — דזשאָר־דזש ראָמניי. אַרום די זיילן פון פּיעדע־סטאַל זיינען אויסגעקריצט בילדער פון די זעקס נאַציאָנאַליטעטן. דאָס זיינען פיי־גורן פון באַוואַפנטע אינדיאַנישע קריגער אין פאַרשיידענע פּאָזן מיט זייערע אַלטע כלי זין. דער מאָנומענט און די בילדער זיינען אויסגעגאָסן אין בראַנז. דאָס איז א מייסטערווערק פון דעם באַרומטן סקולפּטאָר פּערסי וואוד. איינע פון די שענסטע דיינקמאָלער אין צפון אמעריקע און דער איינציקער אין גאַנץ אמעריקע געשטעלט פון א פולבלוטיקן אינדיאַנער.

און ווען מען שטייט ביים מאָנומענט און מ'פאַרטראַכט זיך ווען די רויטע מענשן־קינדער וועלכע האָבן דאָ די ער־שטע געגאַקערט און געוויין און וועמען מיר האָבן כמעט ווי פאַרשטויסן, געפינט איר א געוויסן זכות און טרייסט אין דעם זעלבן בראַנטפאָרד.

אָן א זייט פון שטאָט שטייט אן איינ־זאַמע הילצערנע הייזקע מיט אָן אויפ־שריפט "וואָק אין", — דאָס איז דער "בעל האַמסטער". דאָס איז דער טעמפּל, דער קודש־הקדשים וואו דער ווייסער קול־טור מענש, אלעקסאַנדער גרייהעם בעל האָט געלעבט און דערפונדן דעם טעלע־פאָן דעם 26טן יוני 1874. פון דעם חיי־ליקטום האָט דער מענש דעם ערשטן מאָל געהאַט זיין "לאַנג דיסטענס" שמו־עס פון בראַנטפאָרד קיין פאַריז, דעם 10טן אוגוסט, 1876.

אויף דעם קולטור געשיכטלאַכן אקט האָט בראַנטפאָרד פאַראייביקט דורך א מאָנומענט. אין צענטער פון שטאָט הויבט זיך אויף אויף הויכע טרעפּ א וואַנט און אויף דער וואַנט איז פון בראַנז אויס־געגאָסן א נאַקעטע מענער פיגור וואָס האַלט לינגדיק א טרייבל. פון זיין שעפּ־טשען פליען ארויס אין דער אומענדלא־כער וועלט־ווייטקייט דריי מלאכים אין פרויען געשטאַלטן. דאָס זיינען דריי שטענדיקע שלוחים פון דעם מענשן: ווי־סענשאַפט, פרייד און טרויער. און ביי בוידע זייטן פון די הויכן טרעפּ שטייען צוויי העלדישע פרויען פיגורן וועלכע פאַר־קערפּערן די מענשהייט, וועלכע שיקן און דערהאַלטן ירעות. איינע האַלט דעם טרייבל ביים אויער און די צווייטע ביים מויל.

אָן בראַנטפאָרד געפינט זיך אויף דער איינציקער אָן אַנטריע אינסטיטוט פאַר בלינדע און מוסטערהאַפטע הויז פאַר ארמע. אירן האָבן זיך דאָ אָנגעהויי־בען באַוועגן אין יאָר 1905. דער פּרעזי־דענט פון קאָנגרעגיישאָן מר. מ. נוסבאַום איז געקומען אהער אין יאָר 1909. די שול איז איינגעאָרדנט געוואָרן מיט א יאָר 17-18 צוריק. פאַר דעם האָט מען געדאַוונט אין א האַל. וועגן איך בין אריין אין שול בין איך אנגעגעם איבערראַשט געוואָרן. איך וויל מיינען אז דאָס איז גלויך פון דער קהלה. די אידן, מענער און פרויען, וועלכע האָבן זיך אויסגעוועצט אוי ווי קינדער שול־בענק האָבן צוזאַמענ־געשטעלט איינע פון די דאַנקבאַרסטע אויריטאָריעס וואָס איך האָב ווען געע־זען. מ'האָט זיך ניט באַנוגנט מיט'ן פאַרטראַג, מ'איז געבליבן זיצן שפּע־טער, געשטעלט פראַגן, דיסקוטירט און פאַרענדיקט די פאַראַמלונג שפּעט אין אָוונט. קיין איינציקער פונ'ם עולם איז ניט אוועק בעפאָר דער פאַרזיצער האָט געשלאָסן דעם מיטינג. ס'איז איבעריק צו זאָגן אז אלע אָנוועזנדע (26) מענער האָבן זיך פאַרשריבן פאַר מעמבערס אין דעם אידישן אימיגראַנטן הילפס פאַר־איין, מיט א יערלאַכער־ביישטייערונג פון $124.

אין בראַנטפאָרדער בראַנטש פון דעם אידישן אימיגראַנטן הילפס פאַראיין זיי־נען אויסגעוויילט געוואָרן די הערן: ר. נאַדעל — פּרעזידענט; ב. האַפּמאַן — וויסע־פּרעזידענט; ד. הערוס, י. פּרבער, י. לו־נינסעלער, ש. פּערלמאַן און מ. וויטש, אלס קאַמיטע מעמבערס.

איך גיב דאָ אָפּ דעם פאַרדינט דאַנק דעם דערמאָנטן דייטן נאַדעל. עס איז באמת געווען א פריי צו באַגעגענען אין א פאַרשטענדיק אמעריקאַניערטן אמע־ריקאַנער בחור, דעם פאַרזיצער פון דער אָנגלענדישער פון דער סעקרעטאַר פון דער קהלה, און היינט דער סעקרעטאַר פון אונזער פאַראיין. דייטן נאַדעל איז א מערק ווירדיקע פאַראייניקונג פון אמעריקאַנער דיסציפּלין און ארבעטסזאַמקייט צוזאַ־סף־הכל זיינען אין בראַנטפאָרד פאַראַן 45 אידישע משפחות מיט בערך 200 נפ־שות.

* * *

מאָנטאָג דעם 7טן יולי האָט די בראַנט־פאָרדער קהלה צוזאַמענגערופן אין שול א מיטינג וואו אונז איז אויסגעקומען אָפּצוגעבן א באריכט פון דער ארבעט פון דעם אידישן אימיגראַנטן הילפס פאַר־איין, און וועגן זיינע אקטועלע פּראַב־לעמען.

דער פאַרזיצער פון דעם מיטינג איז געווען דער־זקן פון דער קהלה, מר. ה. נאַדעל, דער סעקרעטאַר, מר. דייוו נאַ־דעל, דער אינגסטער און טעטיקסטער מיט גליד פון דער קהלה. די אידן, מענער און פרויען, וועלכע האָבן זיך אויסגעוועצט אוי ווי קינדער שול־בענק האָבן צוזאַמענ־געשטעלט איינע פון די דאַנקבאַרסטע אויריטאָריעס וואָס איך האָב ווען גע־זען. מ'האָט זיך ניט באַנוגנט מיט'ן פאַרטראַג, מ'איז געבליבן זיצן שפּע־טער, געשטעלט פראַגן, דיסקוטירט און פאַרענדיקט די פאַראַמלונג שפּעט אין אָוונט. קיין איינציקער פונ'ם עולם איז ניט אוועק בעפאָר דער פאַרזיצער האָט געשלאָסן דעם מיטינג. ס'איז איבעריק צו זאָגן אז אלע אָנוועזנדע (26) מענער האָבן זיך פאַרשריבן פאַר מעמבערס אין דעם אידישן אימיגראַנטן הילפס פאַר־איין, מיט א יערלאַכער־ביישטייערונג פון $124.

בראַנטפאָרד, יולי, 1930.

פון די לידער וואָס דאָס פאָלק זינגט, קען מען דערקענען ווי אזוי עס לעבט

די דאָזיקע טעאָריע ווערט באַהויפּטעט פון וויסנשאַפטסלייט

פון י. מאַלין

די ווערטער: ווער בשירים על לב רע נער און אודאי פון דעם אידן. הגם דער — אנטהאַלטן אין זיך א גרויסן אמת. מען קאָן וועגן דעם א סך טראַכטן און מען קאָן צו געוויסע שלוסן. א פאָלק קאָן מען דער־קאָנען דורך זיינע נאַציאָנאַלע לידער, דורך זיין אָרט געוואַנג, וועגן א מענש פילט זיך פרייליאַך, ווען אלץ נייט ביי אים גוט, ווען ער האָט זיך ניט אויף וואָס צו באַ־קלאָגן, ער איז געזונט, זאַט, און האָט קיין מורא ניט פאַר דעם פאַרמאָרגן, — אוא איינער איז אלץ מאָל געגענוגט צו פריי־לאַכע געוואַנגען, צו א לידל אדער א ניגון וואָס הויבט די פיס אויף צום טאַנצן.

ווידער פאַרקערט, ווען איינער פילט זיך נידערגעשלאָגן, ווען זיין מח איז באַהערשט מיט טרויעריקע מחשבות, ווען אלעס נייט ביי אים מיט דער פּוטער אראָפּ — פאַר אזא פּערזאָן איז פרייליאַך געוואַנג, פריי־לאַכע לידער אזוי ווי סם המות. אזא פער־זאָן וועט זוכן, צו הערן מינאָרנע טענער, אָטעם פאַרכאַפּנדע לידער און וועלכע ער וועט זוכן א טרייסט פאַר זיין געדריקטער נשמה, און וועלכע זאָלן קאָנען אַרויספּר־סען א טרער כדי צו פאַרליכטערן זיין טרויעריקן נעמיס. אָט דאָס מיינט דער קלוגער אפּאָריזם ווער בשירים על לב רע.

נעמען מיר צום ביישפּיל דאָס רוסישע פאָלק. זייט רוסלאַנד איז געוואָרן א מדינה מיט העכער ניין הונדערט יאָר צוריק, האָט זיך דאָס פאָלק, די מאַסן געוויינט און גע־באָרן אין טרערן. דאָס רוסישע פאָלק האָט קיינמאָל ניט געלעבט גלייקלאַך. לויט דער געשיכטע פון די רוסן זעען מיר, אז אין פאַרלויף פון דער יאַרהונדערטער האָבן זיי גע־האַט אריבערגעטראָגן אלערליי צרות. ניט רערנדיק שוין וועגן דער ביטערע מלחמות וואָס דאָס פאָלק האָט אנגעפירט מיט נאַ־עטעק און ווייטע שכנים; ניט רייד־נדיק שוין וועגן דעם טאַטערשן אָך וואָס האָט געהאַלטן דאָס גאַנצע רוסישע לאַנד אין אייזערנע לאַפּעס אריבער הונדערט יאָר. האָט דער המון געהאַט אויסצושטיין די ביטערסטע פאַרפאָלגונגען און אונטער־דריקונגען מצד זיינע איינגעע רעגירער און אריסטאָקראַטיע; פאַרשקלאַפט און פאַר־יאַכט איז דער רוסישער פויער געווען ביי דעם אדער, ד. ה. ביי די פויערשע נאַבלי־לייט, וועלכע האָבן דעם פויער באַהאַנדלט א סך ערגער איידער די נעגער זיינען באַ־האַנדעלט געוואָרן אמאָל אין אמעריקע.

אין אפילו נאָך דעם ווי אלעקסאַנדער דער צווייטער האָט שוין כלומרשט באַ־פרייט די פויערס פון פאַנשטשינע, זיינען זיי איינגטלאַך פאַרבליבן אין דער זעלבער טרויעריקער לאַגע ווי פריער, ווער עס האָט נאָר געוואָלט, יעדער ליאַדע טשינאָוו־ניקל האָט געבאַפעוועט. איבער זיי אויף פאָלגלאַך האָט דער רוסישער פויער תמיד געציטערט ווי א בלאַט פאַר "נאַטשאַל־סטווא". קיין וואונדער ניט וואָס די נאַציי־אָנאַלע לידער פון דעם רוסישן פאָלק זיי־נען אזוי טרויעריק. אזוי אָנגעוואַפּט מיט ענמת נפש. אז יעדער איינער וואָס הערט זיי מוז קומען צו דער איבערצייגונג, דאָס זיי זיינען געשאַפן געוואָרן פון אן אומ־גלייקלאַך פאָלק. דאָס קאָן מען גלייך זעען פון דעם פאָלקס־ליעד "אוכניעס", פון זיי־נע עפּישע לידער ווי אויך אפילו פון די רוסישע פאָלקס־לידער, פאָלדאַטסקע לי־דער. פון יעדערער פון זיי שטראָמט ארויס א טיפער טרויער, א האַרץ־קלעמעניש, פאַרביטערונג און פאַרצווייפלונג.

אזוי אויך איז דאָס פאָלק געזאָגן פון דעם נעגער, וועלכער האָט אויך וויניק נחת געגאַסן אין משך פון זיין עקזיסטענץ. אזוי אויך איז דאָס ליד פון דעם איטאַליע־נער איז קיין מאָל ניט געווען אין גלות און וואו אין זאַל זיך ניט געפונען וויינטשן ער, אז ער האָט א לאַנד, מען דער־כענט אים פאַר א בירגער, און ער האָט אזא דעה אין לאַנד פונקט ווי אין כינע. איז דאָס דען א חידוש וואָס דאָס געזאַנג קומט ביי אים ארויס אזוי טרויעריק, וואָס עס הערן זיך אין זיינע לידער ווייַנע־שרייען, אנגסט, פּיין, אונטערדריקונג און קרענודע? יעדער איינער וועט גלייך דער־קאָנען דעם אונטערשייד פון א ליד, געזונ־נען פון אן אמעריקאַנער נעגער און אן אנדער אמעריקאַנער בירגער: ווי לכשל דאָס ליד פון דעם איירישמאַן, דעם ענג־לענדער, פראַנצויז און א. וו.

נו, היינט וואָס קאָן מען זאָגן וועגן דעם אידישן געזאַנג? האָט איר באַמערקט אז א איד זיינגט אויף א שמחה טרויעריק, עס שמעקט ניכעט מיט תפלה, נעבעט, אייר־אָטעם פאַרכאַפּנדע לידער און וועלכע ער וועט זוכן א טרייסט פאַר זיין געדריקטער נשמה, און וועלכע זאָלן קאָנען אַרויספּר־סען א טרער כדי צו פאַרליכטערן זיין טרויעריקן נעמיס. אָט דאָס מיינט דער קלוגער אפּאָריזם ווער בשירים על לב רע.

נעמען מיר צום ביישפּיל דאָס רוסישע פאָלק. זייט רוסלאַנד איז געוואָרן א מדינה מיט העכער ניין הונדערט יאָר צוריק, האָט זיך דאָס פאָלק, די מאַסן געוויינט און גע־באָרן אין טרערן. דאָס רוסישע פאָלק האָט קיינמאָל ניט געלעבט גלייקלאַך. לויט דער געשיכטע פון די רוסן זעען מיר, אז אין פאַרלויף פון דער יאַרהונדערטער האָבן זיי גע־האַט אריבערגעטראָגן אלערליי צרות. ניט רערנדיק שוין וועגן דעם טאַטערשן יאָך וואָס האָט געהאַלטן דאָס גאַנצע רוסישע לאַנד אין אייזערנע לאַפּעס אריבער הונדערט יאָר. האָט דער המון געהאַט אויסצושטיין די ביטערסטע פאַרפאָלגונגען און אונטער־דריקונגען מצד זיינע איינגעע רעגירער און אריסטאָקראַטיע; פאַרשקלאַפט און פאַר־יאַכט איז דער רוסישער פויער געווען ביי דעם אדער, ד. ה. ביי די פויערשע נאַבלי־לייט, וועלכע האָבן דעם פויער באַהאַנדלט א סך ערגער איידער די נעגער זיינען באַ־האַנדעלט געוואָרן אמאָל אין אמעריקע.

אין אפילו נאָך דעם ווי אלעקסאַנדער דער צווייטער האָט שוין כלומרשט באַ־פרייט די פויערס פון פאַנשטשינע, זיינען זיי איינגטלאַך פאַרבליבן אין דער זעלבער טרויעריקער לאַגע ווי פריער, ווער עס האָט נאָר געוואָלט, יעדער ליאַדע טשינאָוו־ניקל האָט געבאַפעוועט איבער זיי אויף פאָלגלאַך האָט דער רוסישער פויער תמיד געציטערט ווי א בלאַט פאַר "נאַטשאַל־סטווא". קיין וואונדער ניט וואָס די נאַציי־אָנאַלע לידער פון דעם רוסישן פאָלק זיי־נען אזוי טרויעריק. אזוי אָנגעוואַפּט מיט ענמת נפש. אז יעדער איינער וואָס הערט זיי מוז קומען צו דער איבערצייגונג, דאָס זיי זיינען געשאַפן געוואָרן פון אן אומ־גלייקלאַך פאָלק. דאָס קאָן מען גלייך זעען פון דעם פאָלקס־ליעד "אוכניעס", פון זיי־נע עפּישע לידער ווי אויך אפילו פון די רוסישע פאָלקס־לידער, פאָלדאַטסקע לי־דער. פון יעדערער פון זיי שטראָמט ארויס א טיפער טרויער, א האַרץ־קלעמעניש, פאַרביטערונג און פאַרצווייפלונג.

אזוי אויך איז דאָס פאָלק געזאָגן פון דעם נעגער, וועלכער האָט אויך וויניק נחת געגאַסן אין משך פון זיין עקזיסטענץ. אזוי אויך איז דאָס ליד פון דעם איטאַליע־

אין פרילינג 1950טן יאָר איז א יונגער ישורנאַליסט געזעסן מיט זיינעם א פריינט ביי א גלעזל טיי. זיי האָבן געפירט א שמועס אויף היסטאָרישע טעמעס און דער ישורנאַליסט האָט געזאָגט:

ווען איך האָב דאָ ניט לאַנג איבערגע־קוקט די דאָקומענטן פון מיין טאַטן, האָב איך געפונען אט דעם צייטונגס אויסשניט דאַטירט דעצעמבער 19... יאָר. א מאַרנער דאָקומענט. אויב דו ווילסט וועל איך אים איבערלייענען.

— ביטע, — האָט געזאָגט דער פריינט

דער ישורנאַליסט האָט אנגעהויבן לייענען:

"אין לאַגדאַנער פּאָליציי נערריכט האָט נעכטן איינער אן ארים־געקליידטער, אָבער לויט'ן אויסזעען א גאַנץ אנשטענ־דיקער מענש ארונטערגעפאַלן צו זיך די אויפ־מערקזאַמקייט ווען ער האָט זיך געוועגט־דעט צום ריכטער מיט א ביטע, אז ער, דער ריכטער, זאָל אים געבן א ראַט. מיר גיבן איבער דעם דאָזיקן געשפּרעך ווער־טערלאַך:

— צי קען איך זיך ווענדן צו אייער ליבענסווירדיקייט מיט א פראַגע?

— אויב איך וועל קענען אויף דעם ענטפערן.

— איך האָב געוואָלט בלויז וויסן: צי לעב איך?

— וואָס זיינען עס פאַרא נאַרישע וויצן!

— איך דער גאַנץ ערנסט, אייער ליי־בענסווירדיקייט. פאַר מיר איז אלץ אָפּ־הייגניק פון דעם דאָזיקן ענטפער. איך בין לויט דער פּראָפעסיע א שמיד . . .

— איר זייט ביין זינען?

— איך בין דורכאויס קלאָר, אייער ליבענסווירדיקייט.

— און ווי אזוי איז עס אייך אויפגע־קומען אויפ'ן געדאַנק צו קומען צו מיר מיט אזא פראַגע?

— איך האָב ניט קיין אַרבעט, אייער ליבענסווירדיקייט.

— וואָס־זשע פאַר א שייכות האָט עס צו מיר?

— דערלויבט, אייער ליבענסווירדיקייט, וועל איך אייך אלעס דערקלערן. שוין 2 חדשים, ווי איך בין, אָן קיין שום שולד פון מיין זייט פאַרבליבן אָן ארבעט. אייער ליבענסווירדיקייט ווייס עס געוויס, אז אין מיין לאַגע געפינען זיך הונדערטער און טויזנטער.

— גוט, זעצט פאָר.

— איך געהער ניט צו קיין פּראָפעסיע־אָנעלן פאַראיין. אייער ליבענסווירדיקייט ווייס, פאַרשטענדלאַך, אז מיין פּראָפעסיע איז ניט אַרגאַניזירט.

— יאָ, יאָ.

— פאַר די לעצטע דריי וואָכן בין איך נעבליבן אינגאַנצן אָן מיטלען. איך האָב אויסגענוצט אלע מעגלאַכקייטן צו קריגן עפּעס ארבעט, נאָר עס איז אלץ אומזיסט.

— איר האָט זיך געווענדעט צום באַ־זאָרגונגס קאָמיטעט פון אייער ראַיאָן?

— יאָ, אייער ליבענסווירדיקייט, נאָר זיי קאָנען מיר מער ניט געבן קיין שטיצע.

— ביי אייער קירכלאַכער מאַכט זייט איר אויך געווען?

— יאָ, אייער ליבענסווירדיקייט, אויך ביים גלח.

— צי האָט איר ניט קיין קרובים אָדער פריינט, וואָס וואָלטן אייך געקענט העלפן?

— א העלפט פון זיי זיינען אין אזא שלעכטער לאַגע ווי איך, אייער ליבענסווער־דיקייט, און ביי די איבעריקע האָב איך שוין אלץ צוגענעמען.

— וואָס האָט איר געטאָן?

— איך האָב אלץ צוגענומען, אייער ליבענסווירדיקייט, ד. ה. גענומען ביי זיי אלץ, אָן וואָס זיי קאָנען אויסקומען.

— צי האָט איר א פרוי און קינדער?

— ניין, אייער ליבענסווירדיקייט, און דאָס שטערט מיר אויך, ווייל אומעטום און שטענדיק לאָזט מען מיך אויף דער לעצטער רייע.

— פאַרשטייט זיך פאַרשטייט זיך . . . אָבער סוף כל סוף זיינען דאָך פאַראַן באַ־זאָרגונגס־ערטער פאַר היימלאָזע. איר

אויף פרעמדע וועגן

א שפּאַנענדער ראָמאַן פון די ליידן און קאַמף פון דעם אידישן וואַנדערער

פון דר. ל. ב—ן

(פאָרטזעצונג קומט)

— אמת ! — האָט אים אונטערבראָכן דער שיכור'ער איוואַנאָוו — אמת, נאָר געלט !

— שווייג — האָט זיך אָנגערופן זיין שכן, דער רוס.

איוואַן האָט יענעם אָנגעקוקט מיט שיכור'ע אויגן און ער האָט א געשריי געטאָן :

— סווינאיא ! (חזיר), — דו ביזט אויך א זשיד !

עס איז געוואָרן א טומל. דאָקטאָר רייכמאַן האָט זיך אויפגעהויבן פון זיין אָרט און אויפגערעגטער, דאָקטאָר האָט שטיין נאָך אים, שרייענדיק אויף אָנגליש :

— אָט דאָס איז שיין ! . . . . עכט רוסיש ! . . . . און איך א הויז פון אמעריקאַנער בירגער זאָל מען עטוואָס אזוינס וואָגן ! . . .

— רואיק ! שא ! . . . — האָט מען גענומען שרייען אויף אַלע זייטן.

פּאַמפּע איז אויפגעשפּרונגען און נאָך אים אידעלסאָן און ליזאַ, און סאָפן, און זיי אַלע האָבן געשריען, אז ניקאָלאַי אַלעקסעיעוויטש האָט גאָרניט געמיינט. דאָקטאָר עפשטיין און מאַשא האָבן גענומען בעטן דאָקטאָר רייכמאַן'ען און דאָקטאָר האָכשטיינ'ען זיי זאָלן בלייבן, און אין אַ ווײַלע אַרום איז ווידער שטיל געוואָרן. די דאָקטוירים רייכמאַן און האָכשטיין האָבן זיך צוריקגעזעצט אויף זייערע פּלעצער און סאָפן איז צוגעגאַנגען צו מאַשאַ'ן און האָט איר גענומען אין דער שטיל דערקלערן די אַלע מעלות פון זיין געדיכט.

ראַסקין האָט גענומען ריידן.

— אַן רוסלאַנד האָבן זיי פאַרגעסן, אַן דעם ליידנדיקן רוסישן פאָלק . . . .

פּלוצלונג האָט בלאָק, וועלכער איז די גאַנצע צייט געזעסן, דאַכט זיך אינגאַנצן אַריינגעטאָן אין זיך, זיך א כאַפּ געטאָן און, אָנקוקנדיק דעם רעדנער מיט בלישטשנדיקע אויגן, האָט ער גענומען קלאַפּן מיט'ן פויסט אַן טיש און שרייען:

— איר זייט א גרינער ! איר רעדט ווי א גרינער !

יענער איז בייז געוואָרן, אוועקגעזעצט זיך אויף זיין אָרט און ער האָט ניט געוואָלט מער ריידן.

— איך וועל ריידן ! — האָט זיך פּלוצלונג א כאַפּ געטאָן בלאָק פון זיין אָרט און זיין פּנים איז געווען באַדעקט מיט א גלאַנציקער בלייכקייט, און זיינע אויגן האָבן פיבעריש געברענט : — איך וויל אים דערציילן — דעם גרינעם, זאָל ער וויסן, זאָל ער ניט פּאַפּלען, זאָל ער ניט קריכן מיט זיינע פיס אין דער צעוואונדערטער נשמה אריין . . . — האָט בלאָק גערעדט אין אידיש און קיינער האָט אים איצט ניט געשטערט אזוי איינסטמיקטיוון פּראָטעסט קעגן אויוואַנאָוו'ן:

— מיר האָבן ניט געאַרבעט פאַר דער באַפרייאונג פון רוסלאַנד פון דעם רוסישן פאָלק, מיר ? ! ! דאָס לעצטע האָבן מיר דאָ אוועקגעגעבן פאַר דער רוסישער פרייהייט ! ! ! . . . . אונזער צייט, אונזערע פייאיקייטן, די לעצטע קרעפטן אונזערע ! . . . . דאָס לעצטע געלט ! . . די אידישע אַרבעטער האָבן אָפּגעריסן דעם ברויט ביי זייערע קינדער און עס אוועקגעשיקט פאַר דער רוסישער פריי־הייט . . . די אידישע אַרבעטערנס האָבן אפילו זייערע רינגען, זייערע בראַסלעטן, זייערע זייגערלאַך, די מתנות פון זייערע חתנים אוועקגעגעבן פאַר דער רוסישער באַפרייאונג . . . וואָס א דעלעגאַט עס איז ניט געקומען פון רוסלאַנד, פון וועלכער פאַרטיי ער איז ניט געווען, יעדערער האָט געקראָגן ביי אונז פון דאָס לעצטע . . . . בשעת מיר האָבן געקראָגן די נייעס וועגן דער קאָנסטיטוציע, האָבן אפילו אַלטע, פרומע אידן דאָ געמאַנצט אין די גאַסן ! . . . . נו, און וואָס ? ! . . . . מיט וואָס האָט אונז דאָס רוסישע פאָלק באַצאָלט פאַר דעם ? געשריען, און אין זיין קול האָבן זיך דער־הערט פאַרשטיקטע טרערן : — דאָרט האָט מען פרוען און קינדער, אַלטע און יונגע לעבנס צערסן, און דאָ . . . . און דאָ . . . . האָט מען דעם גלויבן צעבראָכן, די נשמות . . . . ער ! — האָט ער זיך פּלוצלונג אונטערבראָכן — איר פאַרדינט ניט, אז מען זאָל'צו אייך דיידן ערנסט! איר זייט אַלע אידיאָטן, קיבעצן דאַרף מען אייך, און דאָס אַלעס . . .

און אוועקזעצנדיק זיך אויף זיין אָרט, האָט ער א כאַפּ געטאָן א פולע גלאָז ביר און ער האָט עס אויסגעטרונקען.

א ווײַלע זיינען אַלע געבליבן זיצן שטיל, ווי באַצויבערט פון זיין רעדע. דאַן האָט מיט אמאָל אויסגעבראָכן א געלעכטער פון אַפּאָדיסמענטן און א געשריי : בראַוואָ ! . . .

דאָקטאָר רייכמאַן האָט אים אָנגעקוקט מיט ליבשאַפט און ער האָט א טראַכט געטאָן :

— זיי קאָנען אים קיינער ניט !

— ספּון שטייענדיק לעבן דער פיאַנאָ האָט אויסגעשריען :

— אוראַ, ניט אמת, וואָס ? איך אליין האָב וויפיל מאָל געגעבן צו פּופּעלקער פאַר דער רוסישער באַפרייאונג !

— און האָב אוראַ פינף הונדערט עקזעמפּליאַרן פון מיינע מוזיקאַלישע ווערק אוועק געשיינקט פאַר דער רוסישער פריי־הייט, אויסער דעם וואָס איך האָב געשפּילט אומזיסט אויף די קאָנצערטן, וואָס מען האָט דאָ געגעבן פאַר דער זעלבער געשיכטע ! — האָט פּאַמפּע אויך אויסגעשריען.

אין דער דאָזיקער צייט האָט זיך דער־הערט א קלונג פון'ם טיר גלעקל, דאָקטאָר עפשטיין מיט מאַשאַ'ן זיינען אַרויס געלאָפן פון צימער.

אין א ווײַלע אַרום האָט זיך דאָקטאָר עפשטיין צוריקגעקערט, פירנדיק אונטערן אָרעם באַרים עטינבערג'ן, וועלכער האָט געטראָטן מיט הויך פאַרריסענע פּלייצעס און קוקנדיק שטאָלץ פאַר זיך.

הינטער זיי זיינען געגאַנגען געאַרמט מאַשאַ און ליובאַ, די לעצטע מיט א שעמעוויקן שמייכל אויף די ליפּן.

— וואַלדיאַ ! — האָט עטינבערג געדרעט הויך אויפ'ן קול — גלויב מיר, גאָר צוליב דיר בין איך געקומען . . . . דיר ניט געוואָלט אַבידען, ברודער'ל !... אַנוטאַ פילט זיך ניט אַמבעסטן . . . . מער ווי א האַלבע שטונדע קאָן איך דאָ ניט פאַרברייגנען. אַנטשולדיק, וואַלדיאַ!

— נו, נו, מיר וועלן שוין זעען, — מר. עטינבערג.

און וועגדענדיק זיך צו אַלע געסט האָט דאָקטאָר עפשטיין געזאָגט :

— מיינע הערן, איך האָב די ערע אייך פאַראַוישטעלן : מר. עטינבערג. אייניקע האָבן זיך אויפגעהויבן, צווישען זיי זיי אויך דאָקטאָר רייכמאַן מיט זיין גוטמוטיקן שמייכל, און האָבן אים גע־דריקט די הענט.

עטינבערג האָט זיך העפלאַך פאַרנויגט פאַר יעדן, און צו די וועלכע ער האָט ניט געקאָנט, האָט ער געזאָגט איינע און די זעלבע ווערטער : באַרים איסאַקאָוויטש עטינבערג !

ווען מען האָט פאַרגעשטעלט ליובאַן, האָט ער ניט פאַרפעלט צו זאָגן איינעם אויפ'ן קול אזוי, אז אַלע זאָלן הערן :

— זי איז מיין טאָכטער, מיין ליובאַ.

ליובאַ האָט זיך געפילט ניט אָנגענעם, זי איז רויט געוואָרן און זי איז געווען גערן, ווען מאַשאַ האָט איר אוועקגעזעצט ביים טיש לעבן זיך.

איוואַנאָוו האָט גלייך געצויגן די אויפ־מערקזאַמקייט פון עטינבערג'ן. עטינבערג האָט גלייך אין יענעם דערקאָנט א ריכ־טיקן רוס, און א וויכטיקן מאַן. הגם יע־נער איז געווען גוט שיכור.

ער האָט זיך א קער געטאָן צו ספּון־ען און שטיל געפרעגט :

— ווער איז דער ?

— א רוסישער אָפיצער — האָט אים ספּון שטיל געענטפערט מיט א געהיי־מער מינע.

— אזוי ?

און עטינבערג האָט אָנגעקוקט איי־וואַנאָוו'ן מיט אַוויינע אויגן, וואָס האָבן אויסגעדריקט אי דרך־אַליץ, אי ליבע און ער האָט א טראַכט געטאָן מיט קנאה :

— וואַלדיאַ־פאַרליעבן, זיין אַמעריי־קע ! . . . . אָט וואָס פאַר א מענשן עס קומען צו אים ! . . . פאַרוואָס האָט ער מיך פאַר אים ניט פאַרגעשטעלט ?

— האָט ער פּלוצלונג א טראַכט געטאָן, שאָפּ, לכבוד מיס לוסי דלין, א כלה פון היינטיקן מאָנאַט.

* * *

מזל טוב! א זון געבאָרן צו מר. און מרס. מעקס סטאַטשינסקי פון אַנאַוועי. מרס. מ. סטאַטשינסקי איז די טאָכטער פון מר. און מרס. מאַקאַראַוויטש, פון ליפּ־טאָן, סאַסק.

* * *

א פריון הבן אז אָפּגעהאַלטן געוואָרן אין דער היים פון מר. און מרס. ק. האַר־דין, דער זון פון מר. און מרס. פּאַסע.

* * *

מיס עלא מולין פון לערוס, האָט דורכ־געפירט א פּאַרטי אין איר היים. אַלע געסט זיינען געקומען אין קאַרס קיין לע־רוס. דער עולם האָט פאַרבראַכט דעם אָוונט אין טענץ און שפּילערייען.

* * *

מיס לאַטי ניוהויז און מיס סיליא מאַר־גאָלים האָבן געגעבן א טיי אין מאַקדאָ־נאַלד האָטעל לכבוד מיס לוסי דלין.

* * *

מרס. ה. האַרדין און קינדער, פון פּאַ־רעסטבערג, אַלטאַ. זיינען צו גאַסט ביי איר שוועסטער, מרס. ל. פּעקאַרסקי.

* * *

מר. הערי באַלצאַן איז געווען אין סאַס־קאַטון דער גאַסט פון זיין ברודער, דר. און מרס. ד. מ. באַלצאַן.

יהודית

עדמאָנטאָן

געזעלשאַפט. נאָטיצן

מר. און מרס. גאָלדסמיט זיינען אין בענף, וואו זיי וועלן פאַרברייגנען אייניקע וואָכן.

* * *

מר. דזש. ה. סעמועלס געפינט זיך אין רעדזשיינע פאַר געשעפט אָנגעלעגנהייטן.

* * *

מרס. דזש. באַלצאַן איז אָפּגעפאָרן קיין סאַסקאַטון צו גאַסט צו דר. און מרס. ד. מ. באַלצאַן. פון דאָרט וועט זי אָפּפאָרן קיין וואַנקאָווער.

* * *

מיס ג. גאָלדמאַן און מיס בעטי עפּ־שטיין פון קאַלגאַרי, זיינען די געסט פון מיס איידאַ באַלצאַן, וועלכע האָט פאַר זיי געגעבן א טיי אין מאַקדאָנאַלדס האָטעל.

* * *

מר. און מרס. שאַו און טאָכטער פלאָ־רענס זיינען אָפּגעפאָרן קיין וויניפּעג מיט אַן אַוטאָמאָביל. אויפן וועג וועלן זיי זיך אָפּשטעלן אין אייניקע שטעט צו באַזוכן אַלטע פריינט.

* * *

מיס מעריאַן בייגנדער און מיס סאַפּי ראַטנער האָבן זיך צוריקגעקערט פון סעבאַ ביטש.

* * *

דער יאַנג דזשודעאַ קלוב האָט אָפּגע־האַלטן א דערפאָלגרייכן פאַרווילונגס אָוונט.

* * *

דער "אַלד פאָוקס קלוב" האָט אָפּגע־האַלטן א ברידזש אין דער היים פון מרס. וואָלן.

* * *

מרס. וו. דלין און מרס. ע. פּענער האָבן דורכגעפירט א ברידזש און טיי אין פּעקין

און איז אויפגערעגט געוואָרן.

דרעוויל האָט דער עולם אַרום ווידער גענומען טרינקען און לאַכן, און ווייצלען זיך. דאָקטאָר עפשטיין איז צוגעגאַנגען צו עטינבערג'ן.

— מר. עטינבערג — האָט ער זיך אָנגערופן — וואַרום טרינקט איר גאָר־נישט ?

— איך ווייל ניט, וואַלדיאַ, איך ווייל ניט — האָט ער געענטפערט, קוקנדיק אויף אים ברוגז.

עפשטיין האָט גלייך פאַרשטאַנען, אַז עטינבערג איז מסתמא ברוגז, פאַר־וואָס מען האָט אים ניט פאַרגעשטעלט פאַר איוואַנאָוו. האָט ער א קוק געטאָן אויף דעם שיכור'ן איוואַנאָוו'ן און ער האָט אַרויסגערעדט :

— ניקאָלאַי אַלעקסעיעוויטש, איך וועל אייך פאַרשטעלן : — באַרים איסאַ־קאָוויטש עטינבערג !

— וואָס ? — האָט איוואַנאָוו אַרויס־געבורטשעט, קוקנדיק אויף עפשטיינ'ען מיט זיינע מוטנע און שיכור'ע אויגן :

— איציץ ? . . .

עפשטיין איז צעמישט געוואָרן. וואָס אין דאָס ? !

אָבער עטינבערג האָט שוין געהאַל־טען צו יענעם אויסגעשטרעקט די האַנט מיט זייערע א העפלאַכער מינע און ער האָט גערעדט :

— באַרים איסאַקאָוויטש עטינבערג, קיעוווסקי קופּעץ, א קיעווער קויפ־מאַן ! . . .

איוואַנאָוו האָט פון דער זייט א קוק געטאָן אויף עטינבערג'ס האַנט און ער האָט אַרויסגעבראָמט :

— מ — מ — מ — ! . . .

עטינבערג איז א ביסל צעמישט גע־וואָרן, דאָך האָט ער זיין האַנט אַלץ גע־האַלטן אויסגעשטרעקט צו יענעם און גערעדט, הגם ניט אזוי דרייסט, ווי פריי־ער :

— באַרים איסאַקאָוויטש עטינבערג, קיעוווסקי קופּעץ ! . . .

— וואָס קריכסטו צו מיר מיט דיין האַנט, דו, איציץ ? — האָט פּלוצלונג יענער א רעווע געטאָן — וואָס בין איך דיר ? איך האָב דען מיט דיר אויף דער טאַלטוטשקע געהאַנדלט, וואָס ? ! . . .

(פאָרטזעצונג)

עדמאָנטאָן

טאָג און נאַכט באַדינונג
טעלעפאָן 27 535
VETERAN TRANSFER & TAXI CO.
(רעגיסטרירט)
שטאָט און קאָנטרי רייזעס
H. BRADER, Prop.
Office: 10750 Jasper Ave.
EDMONTON

מיר שטעלן צו אַלצדינג אין בילדינג מאַטעריאַל
טירן און פענסטער, לאַמבער, לאַטעס, שינגלס.
אינווייניקסטער פיניש לאַמאַטקאַ
פויר ווענער בריק, טייל, ליים, צעמענט פּלאַסטער.
לאָזט אונז אייך געבן א פּרייז.
קוואַליטעט און סערוויס גאַראַנטירט.
פינקטלאַכע דעליווערי
Armitage-McBain Lumber Company
LIMITED
Cor. Jasper Ave. & 93rd Street
Phone 25236
EDMONTON, ALTA.

אויב איר רויכערט

טאַבאַק בלעטער לייענט דאָס

ספּעשל פאַר 15 טעג בלויז.

אויף דער קבלה פון $2.40 וועלן מיר שיקן צו יעדן פּונקט א צען פונ־טיקן פּעקל פון גוטע טאַבאַק בלעטער, אָדער 20 פונט פאַר $2.20 — דריי פאַרשיידענע סאָרטן, אָדער 100 פונט פאַר $18.00.

גאַראַנטירטע ריינע בלעטער קוועסנעל טאַבעקאַ 1 פונט פּעקל 90 סענט.

פאַר $1.00 וועלן מיר שיקן א סעמ־פּעל פּעקעדזש פון 4 פונט טאַבאַק בלעטער — פיר פאַרשיידענע סאָרטן.

ספּעציעלע פּרייזן אויף לאָטס פון 50, 100 און 500 פונט, אָדער מער. מיר שיקן איבעראַל.

שיקט בלויז אייער נאָמען מיט דעם דאָזיקן אַדווערטייזמענט

Name.....

Address.....

G. G. DUBOIS
18 HENDERSON AVE.
OTTAWA, ONT.

זייכער:

לאָזט אייך ניט פאַרפירן אין דעם גלויבן אז איר קאָנט שיקן געלט ביליקער אָדער זיכערער דורך וועל־כער עס איז אַנדער אינסטיטוציע ווי די

CANADIAN NATIONAL EXPRESS

קבלות געגעבן פון דער קענעדיען נעשאָנאַל עקספּרעס, פאַר אויס־צאָלונגען געשיקט צו אייער היימ־לאַנד אָדער אין דעם לאַנד זיינען גאַראַנטירט פון דער רעגירונג וואָס באַזיצט די קענעדיען נעשאָנאַל רייזלוויי.

יעדער אַגענט פון די קאַנאַדער נאַ־ציאָנאַלע אייזנבאַנען אין אייזנבאַן סטאַנציעס קאָן שיקן געלט אַהיים. פרעגט פאַר אַן אַפּליקאַציע גע־דרוקט אין אייער שפּראַך.

פאַר יעדער ווייטערער אינפאָרמאַ־ציע זייט איר געבעטן שרייבן צו

W. H. BRYCE, Manager
Money Order Dept.
Canadian National Express
355 McGill Street, Montreal
1

פון דער פראָווינץ

עדמאָנטאָן

געזעלשאַפט. נאָטיצן

מר. און מרס. מ. ביווערמאַן פון סאַס־קאַטון און מר. און מרס. מ. ראַזין פון וויניפּעג, אַנאַנסירן די חתונה פון זייערע קינדער, מערי ליליען צו ס. האַווארד ראַ־זין. די חתונה וועט פאָרקומען אין סאַס־קאַטון, זונטאָג דעם 10טן אָוגוסט, אין שול זאַל.

* * *

א צאָל דאַטשניקעס פון וואַטראָוס זיי־נען געקומען אין סאַסקאַטון לעצטן פריי־טאָג און זיי האָבן אַראַנזשירט א באַנקעט אין גאָרדנס דעליקאַטעסן. זיי האָבן בא־זוכט דעם קעפּיטאָל טעאַטער און האָבן אויך דורכגעפירט א טאַנץ.

* * *

מיס בערטא ראַזין פון וויניפּעג איז צו גאַסט ביי מיס מערי ביווערמאַן. זי וועט דאָ פאַרבלייבן צו דער ביווערמאַן־ראַזין חתונה.

* * *

מיס ע. סיגאַל פון וויניפּעג וועלכע גע־פינט זיך אין וואַטראָוס, איז דער גאַסט פון מיס אסתר עלים.

* * *

מיס גאַלדי שוחט און בעסי לעווין זיי־נען דאָ געווען צו גאַסט ביי מרס. מאַרים לערמאַן.

* * *

מיס טיליי שוואַרץ, וועלכע איז געווען צו גאַסט ביי איר שוועסטער און שוואַ־גער מר. און מרס. דזש. מאַסקאָוויטש, האָט זיך צוריקגעקערט אהיים קיין וויני־פּעג.

* * *

מר. דזשוליוס היימאַן, פון וויניפּעג איז געווען אויף א געשעפט באַזוך אין סאַס־קאַטון.

* * *

די פאָלגנדע האָבן לעצטנס פאַרבראַכט אין וואַטראָוס : מר. און מרס. וו. איידל־מאַן, מר. און מרס. דזש. זבאַרסקי, מר. און מרס. דזש. מאַלין, מיס אסתר גורע־ווי־טש, עטל פּאַלאַק, עטל ווייסלער, עוועלין איידלמאַן, אייב גורעוויטש, הערי לאַנ־דאַ, חערמאַן לעווין, בענעט מעלאַמעד, פּאול לאַנדאַ און י. טשערניאַק.

אָפּעטיטנע כשר'ע מאָלצייטן אין סאַסקאַטון

פיינסטע דעליקאַטעסן תמיד אין סטאָק.
GORDON'S DELICATESSEN & FISH STORE
325-20th St. West, Saskatoon, Sask.

זאָגט עס מיט בלומען

בלומען זיינען די אידעאַלע מתנה — פאַר געבורטסטעג, חתונות אָדער יעדער פּאַסירונג וואָס מען דאַרף באַגריסן, ווי אויך פאַר יעדן סאָרט אויסדרוק פון מיטלייד און סענטימענט.

Hill's Nursery
103-23RD STREET E.
SASKATOON
Phones 2345
97 147

פרישע, קילע ליגען פאַר אייער בעט

איז דאָ עפּעס אַזוינס וואָס העלפט איינעם צו האָבן א גוטע נאַכט רו אין דעם הייסן וועטער, ווי פרישע, ריינע, קילע בעט ליגען ? — און עס איז פונקט דער סאָרט ליגען וואָס מיר קאָנען אייך געבן אויב איך שיקט אייער וועש צו אונז. — לי־גען געוואַשן און געשווייגקט אין שטראָמען פון ריינסטער רעגנוואַ־סער — ליגען געפרעסט גלאַט און ווייך.

Modern Laundry Ltd.
PHONE 4779 SASKATOON

פאַר פאָטאָגראַפיעס

נייט וואו צופרידנהייט איז נאַראַנ־טירט. טהאַמס סטודיאָ איז די סאַמע מאָדערנע סטודיאָ אין דער פּראָווינץ. מיר וועלן אַראַנזשירן אַן אַפּאַינטמענט צוצופאַסן אייער באַקוועמלאַכקייט.

THAMS STUDIO
154-2ND AVE. SO. SASKATOON
PHONE 6631

בעסטע באַדינונג אין שטאָט

איר קאָנט פאָרן מיט באַקוועמלאַכקייט אויב איר וועט קויפן אייער

געז, אויל און גריזעס

פון אונז
קאַר גריזינג און וואַשינג
טייערס
טייער ריפּערס און אַקסעסאָריס
Medico Service Station
"Note the Natural Turn"
W. A. LEONARD
Phone 72 436
11052 101st Street, EDMONTON

באַהייצט אייער היים מיט וואַרימער, פייכטער לופט

ס'איז געזונט און עקאָנאָמיש
מיר זיינען אַנגענומען פאַר מעקלאַראַי'ס באַרימטע פּוירנעס
קוילן, נעז אָדער קאָמבינייטשאָן
אָפּשאַצונגען פריי
שיקט אונז אייער פּלאַן
NORWOOD SHEET METAL WORKS
9568-111 Ave. PHONE 72385
EDMONTON

צוויי גוטע פּלעצער צו שטיין ווען אין עדמאָנטאָן, אַלטאַ.

ראָיאַל דזשאַרדזש האָטעל

רייסט, $1.50 און העכער

ליליאַנד האָטעל

א היימישע אַטמאָספערע צו א מינימום קאָסט
רייסט, $1.00 און העכער
ר. ע. נאָבעל, מענעדזשער

PHOTOS
אין יעדער פאַטאָ
איז אָפּגעשפּיגלט
דער ציבער און
פּערזענלאַכקייט
פון
דער פּערזאָן
Phone 25 444
פאַר אַן אַפּאַינטמענט
McDERMID STUDIOS LTD.
10133 - 101st St. Edmonton, Alta.

מיט פאַרגעניגן וועלן מיר אייך באַדינען מיט

געז, אויל און אַקסעסאָריס

בעסטערי סערוויס
טייער וואולקאַנייזינג
קאַר לאָנדרי
Garneau Service Station
William Reed, Prop.
8605, 109th St., Cor. 86th Ave.
Phone 32 796
EDMONTON, ALBERTA

מצבות

אונזערע עקספּערטן וועלן דעזיינען מצבות און מאָנומענטן לויט אייערע איינגענע באַשרייבונגען. אונזערע פּריי־זען זיינען זייער מעסיקע.

ALBERTA GRANITE MARBLE & STONE CO.
Limited
10702-101st ST. EDMONTON

פאַר א בעסערן סאָרט שיך ריפּייריגג

KENWARD'S
SHOE REPAIR SHOP
טעלעפאָן 4265
10045-101A Ave. Edmonton, Alta.

מיר ספּעציאַליזירן זיך אין פרעסקריפּשאָן אַרבעט

שטענדיקע העלאַכע באַדינונג
דעליווערים שטענדיק געמאַכט צו יעדן טייל פון שטאָט
פאַרסלס געשיקט אין אַלע טיילן פון קאַנאַדע און צו דער אויסערער וועלט

פּרובירט אונז אויס!

THE SUN DRUG STORE
PHONE 21 219
COR. NINTH & JASPER Opp. C.P.R. Depot EDMONTON, ALTA.

לאַמבער און מילאַרבעט

א פולשטענדיקער סטאָק פון טרוקענעם מאַטעריאַל צו נידעריקע פּרייזן
מיר מאַנופעקטשורן סטאָר און אָפיס פיקסטשורס אין האַרטע אָדער ווייכע געהילץ
לאָזט אונז אייך געבן א פּרייז.

W. H. CLARK & CO. LTD.
109 St. Edmonton Phone 24 366

עדמאָנטאָן — אויפמערקזאַם — עדמאָנטאָן

מר. י. באַלצאַן

איז דער קאָרעספּאָנדענט פאַר "דאָס אידישע אָרט" אין אייער שטאָט און אומגעגנט.
מיר בעטן אַלע סעקרעטאַרן פון די עדמאָנטאָער אָרגאַניזאַציעס צו איבער־געבן די נייעסן און באַריכטן פון זייערע אָרגאַניזאַציעס צו מר. י. באַלצאַן.
טעלעפאָנירט צו אים 24 209
פאַר סובסקריפּשאָן און אַנדערע געשעפטס אָנגעלעגענהייטן, וועגדעט זיך צו אונזער באַפולמעכטיקטן פאַרטרעטער
מר. א. ווינאָגראַדסקי, 141 10—96טע סט., טעלעפאָן 27 336

לאַמבער און מילאַרבעט

א פולשטענדיקער סטאָק פון טרוקענעם מאַטעריאַל צו נידעריקע פּרייזן
מיר מאַנופעקטשורן סטאָר און אָפיס פיקסטשורס אין האַרטע אָדער ווייכע געהילץ
לאָזט אונז אייך געבן א פּרייז.

W. H. CLARK & CO. LTD.
109 St. Edmonton Phone 24 366

סאַסקאַטון

נוצט

DAVIS

מילך, פּוטער, קרים אָדער פּוטערמילך

פּראָדוצירט אונטער די סאַמע סאַ־ניטאַרישע קאָנדיציעס פון געליי־סענסטע סטאַרפע און טובערקולאָר אויסגעפּרוּוווטע בהמות.

אויב אונזער דרייוער קומט ניט צו אייך

Phone
DAVIS DAIRY LTD.
79464

קליידער מאַכן דעם מענשן

דער דערפאָלגרייכער מאַן קאָן שטענדיק אויסגעקליבן ווערן אַן אונטערשייד וואו ער איז. ריינקייט איז שטענדיק וויכטיק און עס איז דאָ בלויז איין מיטל צו אָנהאַלטן דאָס, און דאָס איז דורך א רעגל־מעסיקן סיסטעם פון דריי קלייניג. לאָזט אונז אַכטונג געבן אויף אייער ערע פאַדערונגען, מיר זיינען זיכער אז איר וועט זיין צופרידן.

Phone 5588
Belgian
DRY CLEANERS
DYERS & FURRIERS Ltd
123-20TH ST. W. - SASKATOON

פאָלם דיירים לימיטעד

דיסטריביוטאָרן פון
ריינער — פרישער — אָפּעטיזירנדער

מילך
פאָלם פּוטער

פונקט אַזוי גוט ווי אַלע אַנדערע פאָלם דיירי פּראָדוקטן
צוגעשטעלט צו אייער היים יעדן טאָג.

טעלעפאָן 3832 — 3175

Palm Dairies Limited
SASKATOON, SASK.

זעט אונז צו ערשט

ווען איר קויפט לאַמבער און בילדינג מאַטעריאַלן

גרויסע און קאַמפּלעט סטאָק
קוואַליטעט און פּרייזן אומאיבערטרעפלאַך
באַקומט אונזערע נייע פּלאַן ביכער און פּרייז ליסטן — איר וועט זיין אי־בעראַשט ווען איר וועט אויסגעפינען ווי אַזוי מיר קאָנען אייך העלפן צו שפּאָרן געלט
אבסאָלוטע צופרידנהייט גאַראַנטירט

C.H. WENTZ LUMBER COMPANY LIMITED

City Yard
Phone 6131

Nutana Yard
Phone 97 558

לאַמבער און בילדער'ס סופּלאַיס קוילן און האָלץ

אָפּשאַצונגען מיט פאַרגעניגן געגעבן אויף ריפּעיר אַרבעט אָדער אויף נייע געבויידעס
מיר האַלטן א פולשטענדיקן סטאָק פון לאַמבער און בילדערס סופּלייס.

THE MONARCH LUMBER CO. LTD.
AVE. L. & 20TH STREET - SASKATOON, SASK.

סאַסקאַטון — אויפמערקזאַם — סאַסקאַטון

מר. מעקס ד. פרידמאַן

איז דער קאָרעספּאָנדענט און פאַרטרעטער פאַר "דאָס אידישע וואָרט" אין אייער שטאָט און אומגעגנט.
מיר בעטן אַלע סעקרעטאַרן פון די סאַסקאַטונער אָרגאַניזאַציעס צו איבער־געבן די נייעסן און באַריכטן פון זייערע אָרגאַניזאַציעס צו מר. מ. ד. פרידמאַן
וועלכער איז אויך באַפולמעכטיקט אָנצונעמען סובסקריפּשאָנס פאַר "דאָס אידישע וואָרט".
שרייבט אָדער טעלעפאָנירט צו אים
3320 אָדער 3080

דער בעסטער מאכל פאר הייסע טעג

וויענא ראָלס

זייער געשמאק און מיט דעם בעסטן טעם.

עס איז נאטירלאך, אז ווען די זון ברענט און דער קערפער ווערט מיד, זאל מען זיין פארזיכטיק מיט דער שפייז.

אויב איר ווילט אז אייערע קינדער זאלן הנאה האבן פון זייערע זומער וואקאציעס, זיט זיי

פערלמאנס קוואליטי ברויט

PERLMANS QUALITY BAKERY 16 P.Q.B. OZ 510 SELKIRK AVE. PHONE 51488

קויפט און עסט פערלמאנס קוואליטי געבעקסן.

אויב אונזער דרייוועער איז כיי אייך נאך ניט געווען—טעלעפאנירט אונז

PERLMAN'S QUALITY BAKERY

JULIUS PERLMAN, Manager

514 Selkirk Ave. Phone 51488

בלוטיקע טעג

האמאן פון אידישן לעבן אין דער צייט פון די ערשטע יאהרן פון דער וועלט מלחמה

פון י. נאדמאן

(פארטזעצונג)

קאפיטל 26

דאס אומגליק האט ניט אפגעלאזן דעם גרויסן פייליש מאנגאט, גראף וולאדי־סלאוו טישקעוויץ, אויף נאכדעם ווי דער אידישער רעוואלוציאנער ראנגאווין האט אים באפרייט ביי דער ראנאטקע פון שטעטל.

טישקעוויץ איז געווארן אזוי שטארק איבערראשט פון פרייד אלס ער האט זיך דערפילט פריי, דאס ער האט נאר פארגעסן ווי ער אליין זעט אויס, נאר ער האט אריינגעשטורמט אין שטעטל — און באגעגנדיק דעם ערשטן דייטשן אטטמאן, אדער פאליציאיסט האט ער אים אנגעראפט ביי די לאצן פון זיין מונדיר און ער האט אים אנגעהויבן טרייסלען, ווי ער איז אלע מאל געווארן געווען צו טאן, און ער האט אנגעהויבן פארדערן, דער אטטמאן־מאן, זאל לויפן אין רויטען הויף מעלדן, אז גראף טישקעוויץ ווארט אויף זיין אוטאמאביל.

— און ווער ביזטו ? — האט דער באאמטער געפרעגט, באטראכטנדיק אים פון קאפ ביז די פיס.

—ווער איך בין ? — האט דער גרויסער פריץ אויסגערופן אין אויפרעגונג און צארן, ביזטו דען בלינד געווארן ? — זעסטו דען ניט, אז איך בין טאקע גראף וולאדיסלאוו טישקעוויץ ?

דא האט דער דייטשער באאמטער ארויסגעשאסן מיט א געלעכטער און האט געלאכט, אז זיין גאנצער קערפער האט זיך געטרייסלט פון לאכן; עס האט אויסגעזעהן ווי אים וואלט באפאלן א לאך־ספאזמע.

— דו לומפיקער בעטלער, דו שמוציקער טויגעניכטס, ביסטו פארריקט ? דו ביסט דער מעכטיקער גראף טישקעוויץ ? האט דער פאליציסט שוין געפרעגט ביי נאכדעם ווי די לאך־ספאזמע איז ביי אים אריבער, קום מיט מיר אין אמטהויז.

און אנגעמענדיק ביים קארק דעם אפגעריסענעם, איינגעשמוצטן און צעשלאגענעם גראף ביי וועמען דאס פנים איז געווען שווארץ און אויסגעשמירט מיט טינט און סאוזע, אויעקגעשלעפט אין אמטהויז.

און איבעראל איז דעם אומגליקלאכן גראף געגאנגען ווי יענעם בעטלער, וועלכער האט צו אלעמען געשריען : "אני שלמה". אויף אין אמטהויז און אין געריכטהויז האט מען אויסגעלאכט דעם שמוציקן בעטלער, וועלכער האט געשריען אז ער איז דער גראף וולאדיסלאוו טישקעוויץ פון רויטן הויף.

דאן האט דער ריכטער געמאכט אן ערנסטן פנים און האט געזאגט :

א שמוציקער בעטלער, וועלכער גיט זיך ארויס פאר א גרויסער פערזענלאכקייט איז א געפערלאכער מענש. ער מאכט צו שאנדע און צו שאפן דעם נאמען פון אן אנגעזעענעם מענשן. — איך פארארטייל דעם דאזיקן מאן צו 25 שטיק און צוויי וואכן געפענגעניש.

דערהערנדיק וועגן די שמיץ האט דער אומגליקלאכער גראף טישקעוויץ אנגעהויבן צו ברומען ווי א פארוואונדעטער לייב. דאן האט ער אנגעהויבן בעטן, ווייגען און שרייען; אז מען זאל אים אויסלאזן כאטש די שמיץ — ווייל שמיץ וואס ער האט געקראגן פון ראנאווין'ען זייגען אים נאך געלעגן אין מאגן; אבער עס האט אים ניט געהאלפן קיין ווייגען און קיין בעטן. דריי באאמטע האבן אים מיט גוואלד ארויסגעשלעפט פון געריכט זאל, און מיט אייניקע מינוטן שפעטער האט מען שוין געקאנט הערן די דומפע קלעפ פון א בייטש און די געשריי און געבעט פון דעם ארעסטאנט.

דער גרויסער פיילישער פריץ איז נאך די דאפלטע שמיץ וואס ער האט געקראגן, פארשפארט געווארן אין א קאמערל אין געפענגעניש אויף ברויט און אויף וואסער. מען האט צו אים ניט צוגעלאזט קיין מענשן אויסער זיין געפענגעניש וועכטער, וועלכער האט מיט אים, ווי עס האט אויסגעזעען, געהאט מיטלייד.

פאר דעם דאזיקן אלטן געפענגענעניש וועכטער, האט דער אלטער גראף וולאדיסלאוו טישקעוויץ אויסגעגאסן זיין ביטער הארץ. ער האט אים דערציילט אלעס, ווי אזוי ער איז איבערפאלן געווארן פון דער באנדע, פון דעם רעוואלוציאנער ראנאווין, ווי אזוי זיי האבן אים געפאנגען, געפייניקט און אים אויסגעשמירט אזוי, דאס מען זאל אים ניט דערקענען, און דאן האבן זיי אים איבערגעלאזן אין א חילפלאזן צושטאנד ביי דער ראנאטקע.

דער געפאנגענער האט דאן ווייטער דערציילט, אז ווען ער וועט באפרייט ווערן פון געפענגעניש וועט ער ענדלאך דאך דערגרייכן צום רויטן הויף, און עס וועט זיך ארויסציינן ווער ער איז. דאן אבער וועט ער נעמען שרעקלאכע ראכע פון דער פאליציי און פון דעם ריכטער. ער וועט איבערגעבן די געשיכטע צו פירסט ראדזיוויל, וועלכער איז א נאענטער פארוואנדטער פון קייזער ווילהעלם.

די דאזיקע ווערטער פון דעם ארעסטאנט האבן געמאכט א שטארקן רושם אויף דעם אלטן וועכטער, וועלכער האט דערקאנט, אז די דאזיקע ווערטער זיינען אמת'ע, און ער האט עס באלד באקאנט געמאכט דער פאליציי. די באאמטע פון דער פאליציי צוזאמען מיט דעם ריכטער האבן אין דער שטיל אונטערזוכט די זאך און זיי האבן טאקע אויסגעפונען, אז זיי האבן געמאכט זייער א גראבן פעלער. זיי האבן טאקע געלאזט פארשמייסן און פארשפארן דעם פוילישן מאגנאט, דעם גראף טישקעוויץ.

אין טויט־שרעק זיינען זיי איצט געלאפן אין געפענגעניש, האבן דעם ארעסטאנט באפרייט, אים פארזארגט מיט קליידער, און דאן געפאלן אים צו די פיס און געבעטן, אז ער זאל פארגעסן דעם פעלער, וואס זיי האבן געמאכט קעגן אים. ער זאל זיי פארצייען, און זיי וועלען דערפאר טאן אלעס, וואס ער וועט זיי הייסן.

גראף טישקעוויץ, וועלכער האט איצט זיך ווידער דערפיקט אין זיין פריערדיקער מאכט האט איצט זיך צעבושעוועט, צעשרייען, און ער האט א לאנגע צייט געשאלטן, דאן איז ער געווארן עפעס פריינטלאכער און ער האט דערקלערט :

— פריער זאלט איר מיר כאפן דעם אירן שלמה ראנאווין מיט זיינע פריינט. מיר וועלן עס טאן איז געווען דער ענטפער.

קאפיטל 27

קיין מענש האט אין אויפרעגונג ניט באמערקט סעמיאָ'ען. דער גאנצער דארף און די סאלדאטן זיינען געווען אזוי נייגעריק צו פאנגען ראנאווין'ען, דאס מען האט זיך גארניט טאומעלעקוט אויף סעמיאָ'ען; וועמען ס'איז דערווייל געלונגען ארויסקריכן דורכ'ן קוימען, ביז ער דורכ'ן קוימען איבער די דעכער, ביז ער איז געקומען צו א הויז, וואס איז געווען ניט באוואוינט און ער האט זיך ארייننגע'נג'ען אין א צימער.

דער שטוב איז דא געלעגן געריכט אויף אלע מעבל און דאס האט באוויזן אז שוין א לאנגע צייט איז דא קיין מענשלאכע פוס ניט געווען.

די מעבל איז ניט געווען זייער רייך, אבער שיין; עס איז געווען קלאר, אז דא האט געוואוינט א גאנץ שיינער באלע־באס. סעמיאָ האט דא אנגעהויבן ארומצוזוכן, האט געעפנט איין אלמער נאכן אנדערן און אין איינעם האט ער געפונען אן אלטן מענער קליידער.

דאס איז געווען גראדע דאס וואס ער האט געדארפט.

שנעל האט ער זיך איבערגעטאן אין די פרעמדע קליידער, האט זיך אפגעראזירט, האט אפגעוואשן ביז עס איז שטארק פינסטער געווארן און האט פארלאזן דאס הויז.

קיינער האט אים ניט געזעען און ווען אפילו מען וואלט אים יא געזעען וואלט מען אים אויך ניט דערקאנט. סעמיאָ איז דארום וועגן זיך אליין געווען גאנץ זיכער. ער האט אבער געוואלט וויסן וואס עס איז געווארן פון ראנאווין'ען.

האט מען אים געכאפט ? איז ער אנטלאפן ? סעמיאָ'ס נייגעריקייט און זיין מוט איז געווען אזוי גרויס דאס ער איז צוריק אריין אין דארף פון וועלכן ער איז אנטלאפן.

דארטן איז ער אריינגעקומען אין דער זעלבער קרעטשמע וואו די סאלדאטן זייזיין אים אין ראנאווין'ען באפאלן. אלע זיינען נאך געווען שטארק אויפגערעגט. ביי איין טישל זיינען געזעסן מערערע מענשן, וועלכע האבן גערעדט וועגן ראנאווין'ען. סעמיאָ האט זיך געזעצט אן דער זייט ביי א צווייטן טישל און ער האט זיך צוגעהערט.

יעדער האט אויפגעדריקט זיין מיינונג וועגן דעם גרויסן רעוואלוציאנער און איין דיקער מענש, א פיי־הענדלער, האט דערקלערט אז ראנאווין קאן ניט זיין אנדערש ווי ער איז, ווייל ער איז א איד, און אלע אידן זיינען דאך רעוואלוציאנערן און אנארכיסטן און ער האט געגאסן גיפט און גאל אויף אלע אידן, און ער האט דערקלערט אז דער איינציקער מיטל קעגן אידן אז מען זאל זיי אויסראטן מיט פאגראמען ווי מען טוט עס אין רוסלאנד.

אבער די רוסישע פאגראמען זיינען דאך אויך אנגעפירט געוואָרן פון די דייטשן, האט סעמיאָ פון זיין טישל זיך ניט געקאנט צוריקהאלטן. ווער זיינען געווען די נייהארדס, און די אלע אנדערע שפיאנען ? און דערפאר קעמפט טאקע ראנאווין קעגן די דייטשן און וויל זיי פון דאנען פארטרייבן.

— עס פארשטייט זיך אז איר זייט פריינטלאך צו דעם רעוואלוציאנער, ווען איר פארטיידיקט אים אזוי שטארק, — האט דער פיי־הענדלער געזאגט גיפטיק, אבער איר מענט זיין זיכער אז די דייטשן מאכט ווען אויסראטמען פון דער ליטע אים מיט אלע אידן. א, ווען איך וואלט נאר געהאט די געלעגנהייט זיך צוזאמענטרעפן מיט ראנאווין'ען.

— איז וואס וואלט־געווען ? — האט סעמיאָן געפרעגט מיט א געמאכטער קאטלבלוטיקייט.

— איך וואלט אים צעבראכן יעדן קנאכן אין לייב; איך וואלט אים צעהרז'עט און נאכדעם וואלט איך אים ארעסטירט און געלאזט אויפהייגען, ווארום נאך אלעמען דארפט איר וויסן, אז א איד האט נאר אין זיך א סך חוצפה; ווען עס קומט אבער צו קלעפ, — א, איך וואלט זיך געוואלט צוזאמענטרעפן מיט דעם אידן, ניט קוקנדיק וואס איך האב איצט ביי זיך אין קעשענע צען טויזנט דאלאר.

סעמיאָן האט מער ניט געענטפערט, נאר ער האט באשלאסן צו נעכטיקן די נאכ־טאין דער קרעטשמע.

פון דעם געשפרעך האט ער פארשטאנען אז די סאלדאטן האבן ראנאווין'ען ניט געכאפט, און אז עס איז אים געלונגען צו אנטלויפן, פאר זיין פריינט, הייסט עס, האט ער געקאנט זיין רואיק, טא האט ער, סעמיאָ, געוואלט איצט אנערגענען דעם רייכן פיי־הענדלער, דעם אנטיסעמיט.

זיין צימער איז געווען לעבן דעם פיי־הענדלערס. אין מיטן דער נאכט, ווען ער האט געהערט זיין שכן כראפען, איז סעמיאָן פארזיכטיק אריינגעקומען אין דעם פרעמדן צימער און ער האט פארזיכטיק דורכגעווכט אלע קליידער פון דעם שלאפנדיקן פיי־הענדלער

אבער ער האט גארנט געפונען און ער האט באשלאסן צו מאכן נאך איין פראבע און זוכן ביים פיי־הענדלער אונ־ערן'ען קיישן.

דאס איז געווען א געפערלאכע אונטערנעמונג; דער פיי־הענדלער האט לייכט געקאנט דערוואכן און מאכן א לארם, אבער סעמיאָן האט דאך געוואלט דורכ־פירן זיינס, ניט אזוי פיל צוליב דעם געלט גופא, ווי ער האט איבערהויפט געוואלט דעם אנטיסעמיט אנלערנען, און אזוי האט ער געוואגט ארונטערגעהן רוקן זיין האנט ביי דעם פיי־הענדלער צור־קאפנס.

ער האט ווערקלאך דערטאפט א גרויסע און אנגעפילט בריוו־טאש, און ער האט זי האסטיק ארויסגעשלעפט, אבער אין דעם דאזיקן אויגנבליק האט דער פי הענדלער דערוואכט און ער איז אויפ־שפרונגען פון בעט.

(פארטזעצונג קומט)

NEW PALACE THEATRE

היינט

ריטשארד באַרטעלמעס אין

„דער זון פון די געטער"

אויך א קאָמעדיע און פאקס נייעס

אין פעלעס טעאטער

די צאלרייכע פאטראניזירער פון פעלעס טעאטער וועלן היינט ווידער האבן דאס פארגעניגן צו זעען און הערן איינע פון די פיינסטע ריידנדיקע בילדער, אין וועלכער דער באריטער מואווי סטאר, ריטשארד באַרטעלמעס, שפילט די הויפט־ראל, "דער זון פון די געטער" אין דער נאמען פון דעם בילד וואס ווערט היינט געשפילט, דאס איז דאס גרעסטע ריידנדיקע קע בילד וואס איז ווען פארדוצירט גע־ווארן. עס ווערט אויך געוויזן א דורכאויס ריידנדיקע קאָמעדיע און פאקס נייעס.

— שלמה, מיין שלמה ! — האט זי געוויינט, דו קאנסט מיך ניט איבערלאז־זען אליין אין דער גרויסער און ברייטער וועלט, דו טארסט ניט שטארבן ! אך, וואו האבן זיי דיך פארוואונדעט ?

— איך ווייס ניט, האט ער קוים גע־קאנט ארויסריידן, און ער האט פארמאכט די אויגן. א קויל האט עמעוס אריינ־דרינגען אין מיין ברוסט; זע אקארשט, מיין טייערע.

זי האט אויפגעריסן די העמד אויף זיין ברוסט, אבער עס איז גארניט גע־ווען צו זעען, נאר אין דער הארץ גע־נענט איז געווען א גרויסער בלויער פלעק פארלאפן מיט בלוט.

דחל האט איצט ארויסגעשטויסן א געשריי פון פרייד :

— ביסט ניט פארוואונדעט מיין טייערער, — האט זי אויסגערופן, — איך ווייס ניט וואס דער דאזיקער בלויער פלעק באדייטעט, אבער דו ביזט ניט פארוואונדעט.

(פארטזעצונג קומט)

חיים רויטבלאט ע"ה

מיט געבויגענע קעפ שטייען מיר ביי זיין פרישן קבר, און מיר דריקן אויס אונזער טיפסטן מיטגעפיל צו זיין פרוי און קינד און צו דער גאנצער משפחה, אויף דעם טראגישן פארלוסט פון זייער ליבן מאן און פאטער, וועלכער האט פארלאזן זיין לעב־בען ביי דער ארבעט אין זיינע מאמע בלויענדיקע יאָרן. מיר שי־קען צו זיי אונזער הארציקסטן טרייסט און מיר ווייסן זיי אז זיי זאלן שוין מער קיינמאל פון קיין צער ניט וויסן.

טולטשינסקי, ראבינס, די בעקערס און די דרייווערס פון

מייפל ליף בעקערי

צבי ניוסטאָן ע"ה

אונזער טרייסט און מיטגעפיל צו חבר און חברה י. וואכמאן, אויף דעם פארלוסט פון זייער פאטער.

אין דער ארבעט פאר אונזער שול זאלט איר אייער טרייסט געפינען.

מוטער פאראיין פון פרץ שול

:: צו פארקויפן ::
FOR SALE

8 רום הויז, פולי מאדערן, אויסגעפיסט אויף שענסטן אופן. צווייטער בלאק פון מיין סטריט. פריין $3.500. א גרויסער בארגען.

5 רום קאטעדזש, סעמי מאדערן, מיט א סטייבל פאר 3 פערד, אויף אלפרד עווע. פריין $2.200. א גרויסע מציאה.

סוויטס צו פאררענטן

באלפוריא אפארטמענטס, קאטידראל עווענו.

גלאס אפארטמענטס, סט. דזשאנס עוו. און מיין סטריט.

נאבעל אפארטמענטס, אלפרעד עווע., איסט אף מיין סטריט.

רעגפרין אפארטמענטס, מאונטען עוו., קאר. פאווערס.

קארנאן אפארטמענטס, בארום עווע.

דייטמאנד בלאק, סעלקירק עווענו.

מאניטאבא קרט., 337 מאניטאבא עוו.

דער גרעסטער אויסוואל פון סוויטס אין דער נאדט ענד.

אינשורענס פאר אלערליי צוועק. געלט צו לייען אויף 6½ פראצענט.

Sheps Agencies Ltd.

804 מיין סטריט

טעלעפאנס 761 55 און 807 53

צו פארקויפן א גראסערי און קאנפעקשאנערי סטאר, אויף א הייוועי, אין א שנעל וואקסנדן דיסטריקט. גוטער טרעפיק טרייד. גאראנטירט אויף צו מאכן א לעבן, זיך ווענדן צום איינגנטימער 809 הענדרסאן הייוועי.

צו פארקויפן א לאט אין גרענד ביטש אנטקעגן לייק, פאר פולע איינצאלהייטן טעלעפאנירט 45 772.

טייפרייטערס

נידעריקסטע פריין וואס זיינען וועגן אנגעבאטן

רעמינגטאנס,	$17.50 ביז $70.00
טראנסבארע,	$27.50 ביז $60.00
אנדערוואוד,	$15.00 ביז $47.50
ראיאלס,	$20.00 ביז $27.50
ל. סי. סמיטס	$10.00 ביז $17.50

אנדערע סארטן פון $3.50 און העכער

קעש אף טערמס

REMINGTON TYPEWRITERS LTD.

220 BANNATYNE AVE. PHONE 24 391

געשעפט געלעגנהייטן
Business Opportunities

גוטע ביזנעס געלעגנהייט

פאר א מאן מיט 15 ביז 20 טויזנט דאלאר אין א גוט ניינענדער מאנופעקטשורינג ביזנעס, מיט פראקטישן און פעאיקן מאן אלס פארטנער. זיך ווענדן צו דאס אידישע וואָרט באקס 874.

צו פארקויפן א סטאר מיט 5 רומס אין עלמוואוד, 589 מאלבאט עווע. דענט ביי־ליק, זיך ווענדן אין 278 באראוס עווענוי טעלעפאן 54 900.

:: שטעלע פארלאנגט ::
SITUATION WANTED

פארלאנגט א שטעלע אין א דזשענעראל סטאר, האב עטלאכע יאר דערפארונג. קאן נעבן בעסטע רעפערענס. שרייבט צו סוויט 6 יוראפיין בלאק, אדער טעלעפאנירט 030 29 און פרעגט פאר נ. גובערמאן.

עקספיריענסד קלערק פארלאנגט א שטעלע אין א דזשענעראל סטאר אין שטאט אדער קאנטרי. קאן נעבן רעפערענס. זיך ווענדן צו דאס אידישע וואָרט באקס 836.

יונגערמאן, ניט פארהייראט, מיט דערפאר־רונג אין אלע ליינס פון מערטשענדייזן, זוכט ארבעט אין א סטאר, שטאט אדער קאנטרי. ספעציאליזירט אין ווינדע טרי־מינג, שאי קארד שרייבער אן אדווערטיי־זינג. בעסטע רעפערענס. שרייבט באלד צו דאס אידישע וואָרט באקס 892.

צו א סוחר

גרענוויל קלייזער־

פריי איבערגעזעצט פון ח י ו ת

בלייבן די געשעפטן שטייען —
א ד ו ו ע ר ט י י ז ט !
ווייל דער מארק ניט העכער גייען :
א ד ו ו ע ר ט י י ז ט !
קרעכצן — וועט אייך גארניט העלפן;
זארגן — ברייגנען ניט די סענטן;
ווילט איר איבערקעגן וועלטן :
א ד ו ו ע ר ט י י ז ט !
"גוטע צייטן" — טראכט מען אויס !
א ד ו ו ע ר ט י י ז ט !
"גוטן ווילן" — בויט מען אויס !
א ד ו ו ע ר ט י י ז ט !
שווימט אריבער שלעכטע צייטן;
ווארפט ארויס די שווארצע זייטן;
זייט מיט גרויסע מענשן גלייך;
א ד ו ו ע ר ט י י ז ט !
ווילט איר וואס איר האט — פארקויפן;
א ד ו ו ע ר ט י י ז ט !
ווילט איר מ'זאל צו אייך לויפן :
א ד ו ו ע ר ט י י ז ט !
אדווערטייזט — די סחורה היינט :
אדווערטייזט — מיט ברייטער האנט;
אדווערטייזונג — צאלט זיך באלד;
א ד ו ו ע ר ט י י ז ט !

אין אלע אנגעלעגנהייטן פון

פרינטינג

- און -

אדווערטייזינג

ווענדעט זיך צו

דאס "אידישע וואָרט"

165 Selkirk Ave. Winnipeg, Man.

:: פערזענלאכעס ::
PERSONAL

טענץ יעדע נאכט אין אונזערע קלאסן מיט וויניפעג'ס בעסטע טענצער גוטע פארטנער פאר אלעמען קאמפליט קורס. פריוואט לעסאנס $5.00.
PROF. AND MISS SCOTT
200 Portage Ave. Next Lyceum. 88 106

SIMPSON & COMPANY
בייליפס
לייסענסד און באנדער
ר. סימפסאן, מענערזשער
404 McINTYRE BLOCK PH. 88 008

נעלט !
מאר אייערע באלדיקע נויטן
$50 ביז $500
צוועלף מאנאטן צו באצאלן עס צוריק. ריזאנייבל ריינטס. פינקטלאכע באדינונג. שטריינג פארטרוילאך אפן טעלאך ביז 7.30 נאכמיטאג.
General Loan and Insurance Agency
718 Somerset Block, Winnipeg
Phone 24 789

R. B. ORMISTON
פלאָריסט
צוויי סטארס צו אייער באדינונג
96 Osborne St., Phone 42 386
340 Portage Ave., Phone 24 791
בלומען טעלעגראפירט איבעראל

A. MUIR
אוטאריזירטער
דוקא פיינישינג סטייזשאן
פענדערס און באדי ריפעירס
376 FURBY ST.
PH. 33 255

לייף אינשורענס
בעסער צו האבן א פאליסי און ניט דארפן עס, איידער דארפן דאס און ניט האבן..
P. A. TEMPLETON
807 Electric Railway Chambers
Phone 89 688

מיר דעליווערן

מיר האלטן א פולשטענדיקן סטאק פון קרימס, פאודערס, פאטענטירטע מעדיציי־נען און א. וו. מיר קומען נאך פרעסקריפ־שאנס און מיר דעליווערן צו יעדער צייט. מעיל אדרעסס פינקטלאך אויסגעפילט.
SERVICE DRUG STORE
962 Main St. at Selkirk. Phone 55 354

דיינקס־זומער סייל
2 פענט סוט צו 1 פענט פריין
SCANLAN & McCOMB
417½ PORTAGE AVENUE

אינשורענס

די עלטסטע און ראיעלסטע לענס, פייער און אוטאמאביל קאמפאניס.
ריל עסטייט
שנעלע, ארנטלאכע באהאנדלונג פאר קויפער אין פארקויפער. מארסנערושעס און לאנס אונזער ספעציאליטעט.
שיפס קארטן און געלט שיקונג
דורך "באלטיק אמעריקא ליין".
געשעפט געלעגנהייטן
דער גרעסטער אויסוואל פון גוטע געשעפטן אין שטאט און אין קאנטרי.
עס וועט זיך אייך באצאלן זעהן
ח. פערלמאן און נ. זעלטשען
MUTUAL AGENCIES
796 Main Street Phone 51 000

:: צו פארענטן ::
FOR RENT

ראזגלען אפארטמענטס, 3 און 4 רום סוויט, פולי מאדערן, מיט עלעקטריק אויס־ווען, איין בלאק פון קאר ליין. ריזאנאייבל רענט. באלדיקער באזיץ, פאן 254 51.

3 אדער 4 רום סוויט צו פארענטן דאונ־סטערס, אין 596 מאניטאבא עווע. זיך ווענדן צו
DOMINION BAG CO.
596 Manitoba Ave. Phone 53 022

צו סובלעטן א 3 רום סוויט מיט א סקרינד באלקאני אין באלטיק אפארטמענטס. רע־דוצירטע רענט. מען קאן אריינמופן צווי־שען 15טן אוגוסט און 1טן סעפט. זיך ווענדן צום קערטייקער.

צו פארענטן א 3 רום סוויט. עלעקטרי־שער אייזען, הייסע וואסער און פרייער טעלעפאן. זיך ווענדן 460 סעלקירק עווע.

3 רום סוויט אין א נייער באנגאלאו. וואלט פארענטן צו א קאפל אן קינדער. אפסטערס סוויט מיט עלעקטריק אויוון, קיטשענעט. זיך ווענדן אין 284 סט. דזשאנס עווענוי.

צו סובלעטן א 3 רום סוויט, ווייליק צו רע־דוצירן דעם פריין פון רענט. טעלעפאנירט 55 497.

געפווירנישטע רום צו פארענטן
זיך ווענדן צו
484 פלאָרא עווענוי

* * * * * * * * * * * * * * * *
* לייענט "דאס אידישע וואָרט", אייער *
* איינענע צייטונג, נעדרוקט אין אונ־ *
* זער איינענער שפראך, פאר אונזערע *
* איינענע אינטערעסן פארשפרייט אין *
* אלע אידישע הייסען פון וויניפעג און *
* מערב קאנארע. *
* * * * * * * * * * * * * * * *

האט אויסגעזעען, געהאט מיטלייד.

פאר דעם דאזיקן אלטן געפענגענעניש וועכטער, האט דער אלטער גראף וולאדיסלאוו טישקעוויץ אויסגעגאסן זיין ביטער הארץ. ער האט אים דערציילט אלעס, ווי אזוי ער איז איבערפאלן געווארן פון דער באנדע, פון דעם רעוואלוציאנער ראנאווין, ווי אזוי זיי האבן אים געפאנגען, געפייניקט און אים אויסגעשמירט אזוי, דאס מען זאל אים ניט דערקענען, און דאן האבן זיי אים איבערגעלאזן אין א חילפלאזן צושטאנד ביי דער ראנאטקע.

דער געפאנגענער האט דאן ווייטער דערציילט, אז ווען ער וועט באפרייט ווע־רען פון געפייניגעניש וועט ער ענדלאך דאך דערגרייכן צום רויטן הויף, און עס וועט זיך ארויסציינן ווער ער איז. דאן אבער וועט ער נעמען שרעקלאכע ראכע פון דער פאליציי און פון דעם ריכטער. ער וועט איבערגעבן די געשיכטע צו פירסט ראדזיוויל, וועלכער איז א נאענטער פאר־וואנדטער פון קייזער ווילהעלם.

די דאזיקע ווערטער פון דעם ארעס־טאנט האבן געמאכט א שטארקן רושם אויף דעם אלטן וועכטער, וועלכער האט דערקאנט, אז די דאזיקע ווערטער זיינען אמת'ע, און ער האט עס באלד באקאנט געמאכט דער פאליציי. די באאמטע פון דער פאליציי צוזאמען מיט דעם ריכטער האבן אין דער שטיל אונטערזוכט די זאך און זיי האבן טאקע אויסגעפונען, אז זיי האבן געמאכט זייער א גראבן פעלער. זיי האבן טאקע געלאזט פארשמייסן און פארשפארן דעם פוילישן מאגנאט, דעם גראף טישקעוויץ.

אין טויט־שרעק זיינען זיי איצט גע־לאפן אין געפענגעניש, האבן דעם ארעס־טאנט באפרייט, אים פארזארגט מיט קליידער, און דאן געפאלן אים צו די פיס און געבעטן, אז ער זאל פארגעסן דעם פעלער, וואס זיי האבן געמאכט קעגן אים. ער זאל זיי פארצייען, און זיי וועלען דערפאר טאן אלעס, וואס ער וועט זיי הייסן.

גראף טישקעוויץ, וועלכער האט איצט זיך ווידער דערפיקט אין זיין פריערדי־קער מאכט האט איצט זיך צעבושעוועט, צעשרייען, און ער האט א לאנגע צייט געשאלטן, דאן איז ער געווארן עפעס פריינטלאכער און ער האט דערקלערט :

— פריער זאלט איר מיר כאפן דעם אירן שלמה ראנאווין מיט זיינע פריינט. מיר וועלן עס טאן איז געווען דער ענטפער.

קאפיטל 27

קיין מענש האט אין אויפרעגונג ניט באמערקט סעמיאָ'ען. דער גאנצער דארף און די סאלדאטן זיינען געווען אזוי נייגעריק צו פאנגען ראנאווין'ען, דאס מען האט זיך גארניט טאומעלעקוט אויף סעמיאָ'ען; וועמען ס'איז דערווייל געלונגען ארויסקריכן דורכ'ן קוימען, ביז ער דורכ'ן קוימען איבער די דעכער, ביז ער איז געקומען צו א הויז, וואס איז גע־ווען ניט באוואוינט און ער האט זיך ארייننגע'נג'ען אין א צימער.

דער שטוב איז דא געלעגן געריכט אויף אלע מעבל און דאס האט באוויזן אז שוין א לאנגע צייט איז דא קיין מענשלאכע פוס ניט געווען.

די מעבל איז ניט געווען זייער רייך, אבער שיין; עס איז געווען קלאר, אז דא האט געוואוינט א גאנץ שיינער באלע־באס. סעמיאָן האט דא אנגעהויבן ארומ־צוזוכן, האט געעפנט איין אלמער נאכן אנדערן און אין איינעם האט ער געפו־נען א גאל אויף אלע אידן, און ער האט דערקלערט אז דער איינציקער מיטל קעגן אידן אז מען זאל זיי אויס־ראטן מיט פאגראמען ווי מען טוט עס אין רוסלאנד.

אבער די רוסישע פאגראמען זיינען דאך אויך אנגעפירט געוואָרן פון די דייטשן, האט סעמיאָן פון זיין טישל זיך ניט געקאנט צוריקהאלטן. ווער זיינען גע־ווען די נייהארדס, און די אלע אנדערע שפיאנען ? און דערפאר קעמפט טאקע ראנאווין קעגן די דייטשן און וויל זיי פון דאנען פארטרייבן.

— עס פארשטייט זיך אז איר זייט פריינטלאך צו דעם רעוואלוציאנער, ווען איר פארטיידיקט אים אזוי שטארק, — האט דער פיי־הענדלער געזאגט גיפטיק, אבער איר מענט זיין זיכער אז די דייטשן מאכט ווען אויסראטמען פון דער ליטע אים מיט אלע אידן. א, ווען איך וואלט נאר געהאט די געלעגנהייט זיך צוזאמ־ענטרעפן מיט ראנאווין'ען.

— איז וואס וואלט־געווען ? — האט סעמיאָן געפרעגט מיט א געמאכטער קאטלבלוטיקייט.

— איך וואלט אים צעבראכן יעדן

"פערט ספעשלס"

פאר דעם באלאנס פון דער וואך

דרעסעס סערדזש און וואל	$1.00
סילק דרעסעס פליטינג עקסטרא	$1.25
מענער סוטס 2 און 3 שטיק. קנעפלאך איינגענייט א. א. וו. פריי. רעג. $1.50	$1.00
העטס דריי קלינד און ריבלאקד. רעגולאר $1.00	50c
ווייסע פלאנעלס רעגולאר $1.00	75c
ווייסע סוועטערס רעגולאר 75 סענט	50c

PERTH DYE WORKS LIMITED

PLANTS: 482-4 Portage Ave. PHONE 37-266; 238 Lilac St. PHONE 42-328

BRANCHES: Jarvis and Main PHONE 55-188; Alfred and Main PHONE 55-200

פארזיגלט טענדערס אדרעסירט צו דעם אונ־טערצייכענטן און אינדארסירט "טענדער פאר געמעטן ווערן ביז 12 אויטער ביינטאג (דעיליים סייוינג), פרייטאג, אוגוסט 15טן, 1930. פאר דער קאנסטרוקציע פון א פאבליק גבביידע אין דאמיניאן סיטי, מאנ.

פלענער און ספעסיפיקאציעס קאן מען זעען און פארמעס פון טענדער צו באקומען אין די אפיסעס פון דעם טשיף ארכיטעקט, דעפארטמענט אף פאבליק ווארקס, טאטאווא, ביים רעזידענס אר־כיטעקט, קאסטאמס בילדינג, ווינניפעג, מאנ. און ביים פאסטמאסטער, דאמיניאן סיטי, מאנ.

טענדערס ווערן ניט נעגעמען ווערן אין אנבאר־טראכטן סיידן נעמאכט אויף די פארמעס צוגע־שפעלט פון דעם דעפארטמענט און אין אנגלאנד מיט די אנגעוויזענע קאנדיציעס.

יעדער טענדער מוז באגליים ווערן מיט א אק־צעפטירטן טשעק פון א נעטשארטערער באנק צאלבאר צום מיניסטער פון פאבליק ווארקס, אין פארהאלטניש צו 10 פראצענט פון דער סומע פון דעם טענדער. באנדס פון דאמיניאן אף קאנאדע אדער באנדס פון דער קאנאדער נאציאנאלער אייזענבאן קאמפאני ווערן אויך אנגענומען ווערן אלס סך־קיוריטי, אדער באנדס און א טשעק אויב פאר־לאנגט אפשטאמאן א פארשיידענער סומע.

באמערקונג—בלויט פרינטס קאן מען באקומען אין־ם אפיס פון דעם טשיף ארכיטעקט, דעפארט־מענט אף פאבליק ווארקס, דורך דעפאזיטן א אק־צעפטירטן באנק טשעק אויף דער סומע פון $10.00 צאלבאר צום מיניסטער פון פאבליק ווארקס, וואס וועט צורוקגעגעבן ווערן אויב דער אנבאטער ניט א רעגולארן אנבאט.

ביי ארדער,
N. DESJARDINS,
Secretary.
Department of Public Works,
Ottawa, July 25, 1930.